

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตภาคกลาง ในบทนี้จะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กทั่วไปนั้นสามารถสรุปสาระนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

- ความเป็นมาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการจัดการเรียนร่วมในประเทศไทย

- นโยบายและการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของประเทศไทย
- การจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษในต่างประเทศ
- ปรัชญาพื้นฐานการเรียนร่วม
- ความหมายเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- การเรียนร่วม
- แนวคิดและหลักการจัดการเรียนร่วม
- กลยุทธ์การบริหารงานการจัดการเรียนร่วม
- รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย
- รูปแบบการจัดการเรียนร่วม
- การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework)

S – Student (นักเรียน)

E - Environment (สภาพแวดล้อม)

A - Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน)

T - Tools (เครื่องมือ)

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและการจัดการเรียนร่วมในประเทศไทย

การจัดการเรียนร่วมในประเทศไทยมีความเป็นมาตามลำดับดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543: 13 – 16)

พ.ศ. 2499 ประเทศไทยได้มีการจัดการเรียนร่วมเป็นครั้งแรก โดยการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการมองเห็นของโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ไปเรียนร่วมในโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิคนตาบอดแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการทดลองนำเด็กเรียนช้าเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก 7 แห่ง คือ โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนวัดพญาขัง โรงเรียนวัดหนังก โรงเรียนวัดนิมมานรดี โรงเรียนสามเสนนอก และโรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม

พ.ศ. 2504-2508 มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการฯ ร่วมกับกองการศึกษาพิเศษ จัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ขึ้น โดยมีบุคลากรฝ่ายบริหารและทำการสอนจากองค์การศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการอนุมัติงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานชื่อให้ว่า โรงเรียนศรีสังวาลย์ ในปี พ.ศ. 2508

พ.ศ. 2505 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิชาการ จากมูลนิธิอเมริกันเพื่อคนตาบอดโพ้นทะเล (American Foundation Overseas for the Blind) วางโครงการนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการมองเห็นเข้าเรียนในโรงเรียนปกติใกล้บ้านเป็นครั้งแรก โดยมีครูการศึกษาพิเศษเดินสอน ไปช่วยสอนในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการมองเห็นเรียนร่วม

พ.ศ. 2509 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เริ่มโครงการทดลองให้เด็กตาบอดเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในโรงเรียนของรัฐในส่วนกลาง

พ.ศ. 2507 กรมสามัญศึกษาได้ให้โรงเรียนพญาไทรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการได้ยิน ประเภทหูตึงเข้าเรียนร่วม โดยจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษคู่ขนานกับชั้นประถมศึกษาปกติมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและฝึกแก้ไขการพูดให้นักเรียน

พ.ศ. 2512 - 2516 กรมการฝึกหัดครูอนุมัติการจัดตั้ง ศูนย์ทดลองสอนเด็กหูพิการชั้นเด็กเล็ก ขึ้นในวิทยาลัยครูสวนดุสิต พร้อมทั้งเปิดสอนวิชาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญา เป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2513 โดยจัดให้เด็กอนุบาลทั่วไปเข้าเรียนร่วมกับเด็กหูตึง

พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาได้ขยายโครงการสอนเด็กนักเรียนช้าและเด็กหูตึงเรียนร่วมในระดับประถมศึกษาออกไปอีกหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนวัดหนัง โรงเรียนประถมนนทรี โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2525 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการมองเห็น เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ

พ.ศ. 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินงานจัดการเรียนร่วมภายใต้ชื่อ โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ โดยมอบให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดำเนินงานทดลองจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ 2 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

พ.ศ. 2531 กรมการฝึกหัดครูได้มอบให้สถาบันราชภัฏสวนดุสิตจัดให้มีบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิเศษ และครอบครัวโดยมีจุดมุ่งหมายให้คำแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กพิการซึ่งมีอายุระหว่าง 0 - 7 ปี เพื่อให้ได้พัฒนาการไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกับเด็กปกติ

พ.ศ. 2533 กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยดำเนินการร่วมกับกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา มูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอด

แห่งประเทศไทย และองค์การ องค์การ เฮเลน เคลเลอร์ อินเตอร์เนชันแนล อินคอร์ปอเรต : เอชเคไอ (Helen Keller International Incorporated : HKI) จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติในโครงการนำร่อง โดยจัดที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาและชัยภูมิ

พ.ศ. 2534 ประเทศไทยได้มีกฎหมายฉบับแรกที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนพิการ คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พุทธศักราช 2534 ประกาศใช้เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2534 ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคของคนพิการ

พ.ศ. 2537 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ขยายโครงการเรียนร่วมเพิ่มขึ้น 55 จังหวัด โดยจัดสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม 3 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทางการได้ยินและทางการมองเห็น

พ.ศ. 2538 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ขยายโครงการจัดการศึกษาพิเศษ รูปแบบการเรียนร่วมครบทุกจังหวัด(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 ก: 37)

พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ปราบกฏสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่คนพิการในหลายมาตรา ซึ่งนำไปสู่การกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายให้เป็นปีแห่งการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยมีคำขวัญว่า ""คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน"" รวมทั้งได้มีการจัดระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ เพื่อขยายโอกาสให้กับคนพิการทุกกลุ่ม ทุกประเภท และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งได้แก่ คณะอนุกรรมการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
2. การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารจัดการการศึกษาเพื่อคนพิการ

3. การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา จำนวน 13 เขต ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการดูแลงานวิชาการการศึกษาพิเศษ
4. การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการและครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ รวมทั้งการดำเนินการคัดแยก พิ้นฟูและส่งต่อคนพิการ ไปยังสถานศึกษา
5. การจัดให้มีการเรียนร่วมในทุกสังกัดและทุกระดับการศึกษาทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน
  6. การจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ
  7. การจัดการศึกษานอกระบบ
  8. การจัดการศึกษาโดยองค์กรเอกชน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  9. การจัดการสนับสนุนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย
  10. การสนับสนุนให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา

พ.ศ. 2547 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ วิธีการและการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนที่มีเด็กพิการเรียนร่วมทั่วไป โดยมีโรงเรียนจำนวน 390 โรงเรียน

พ.ศ. 2548 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขยายผลโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจำนวน 2,000 โรงเรียนกระจายครอบคลุมทุกอำเภอทั่วประเทศ

นโยบายและการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของประเทศไทยมีพื้นฐานมาจาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548: 17 – 24)

1. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534
กฎหมายฉบับแรกที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนพิการ คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พุทธศักราช 2534 ประกาศใช้เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2534 เป็นผลมาจากความพยายามร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการและองค์กรคนพิการ ซึ่งถือได้ว่าเป็น

พระราชบัญญัติฉบับประวัติศาสตร์สำหรับคนพิการและเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาการมีส่วนร่วมและความเสมอภาคของคนพิการ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้มีการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิของคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา และการฝึกอาชีพ อีกทั้งยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติขึ้น โดยมีผู้แทนองค์กรคนพิการร่วมเป็นคณะกรรมการไม่น้อยกว่าสองคน หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแล้ว ได้มีความพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของคนพิการมากขึ้น(สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2546)

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองสิทธิทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องจัดให้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง ด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 18 กำหนดให้จัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยกำหนดให้ศูนย์ดังกล่าวเป็นสถานศึกษาจัดได้ทั้งบริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการตั้งแต่แรกเกิดและครอบครัว และการศึกษาปฐมวัยเพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้เร็วขึ้น

มาตรา 24 กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา ผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและปรัชญาการจัดการเรียนรู้ร่วม ที่ต้องจัดให้เป็น เฉพาะบุคคล ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษอันเนื่องมาจากความพิการ โดยจัดให้เด็กและ เยาวชนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด

มาตรา 28 ระบุให้ใช้หลักสูตรที่มีลักษณะหลากหลายแก่คนพิการ โดยจัดตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

มาตรา 37 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดย คำนึงทั้งปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย ใน กรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ตามวรรคหนึ่ง กระทรวงอาจจัดให้มี การศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้

(1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายทุพพลภาพ

การจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษในต่างประเทศ

ทั่วโลกมีบุคคลที่มีความต้องการพิเศษอยู่ประมาณ 500 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 1 ของประชากรโลก บุคคลที่มีความต้องการพิเศษนับเป็นหนึ่งในทรัพยากรบุคคลของ สังคมหากได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องย่อมมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีพอยู่ได้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับคนทั่วไป การศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่มีความ ต้องการพิเศษ ในแต่ละประเทศต่างก็มีวิธีการจัดการศึกษาให้กับคนเหล่านี้แตกต่างกันไป ซึ่งสิ่งที นำศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยได้ (สื่อพลัง, 2547 : 14 -17)

ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษกำหนดเป้าหมายไว้ว่าภายในปี ค.ศ. 2002 จำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องการการศึกษาพิเศษระยะยาวจะลดลง ด้วยการวินิจฉัยและบำบัดรักษาตั้งแต่เริ่มมีปริมาณเพิ่มขึ้น มีการค้นหา วินิจฉัยและบำบัด ความพิการตั้งแต่แรกเริ่มอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง โรงเรียนและพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษคาดหวังมาตรฐานการศึกษาของเด็กสูงขึ้นกว่าเดิม สุดท้ายคือมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใสการค้นหา วินิจฉัยฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการมากขึ้น วิธีการดำเนินการที่สำคัญคือ ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบเรียนร่วมมากขึ้นกว่าเดิม ลดจำนวนเด็กที่ต้องเรียนในโรงเรียนพิเศษเฉพาะทางให้น้อยลงและยังให้โรงเรียนพิเศษเฉพาะทางสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับโรงเรียนปกติมากขึ้นด้วย

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษมากในช่วงทศวรรษ 1960 เมื่อกฎหมายกำหนดให้มีการฝึกหัดครูสำหรับเด็กปัญญาอ่อนและเด็กหูหนวก โดยให้ทุนสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษ ต่อมามีการออกกฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพคนที่มีความต้องการพิเศษในการประกอบอาชีพและกฎหมายการศึกษาสำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษเป็นครั้งแรก ได้มีการปรับปรุงกฎหมายเหล่านี้อีกครั้งภายใต้จุดยืนที่ว่า คนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนสามารถมีชีวิตที่สมบูรณ์ได้ และเปิดโอกาสให้คนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษา ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติมากที่สุด ได้รับโปรแกรมการเรียนที่มีความเหมาะสมเฉพาะบุคคล และได้รับสิทธิที่จะปกปิดผลการเรียนเป็นความลับ ทั้งนี้การเรียนร่วมเป็นรูปแบบที่ได้รับการตอบรับจากนักการศึกษาและประชาชนในอเมริกาเป็นอย่างดี รูปแบบการเรียนร่วมจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ การเสนอแนวคิดการจัดการเรียนร่วมแบบเต็มรูปแบบ กล่าวคือ นักเรียนทุกคนทั้งที่เป็นเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับการศึกษาในห้องเรียนปกติ โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนจะได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม ครูทุกคนได้รับการสนับสนุนโดยไม่มีการแบ่งแยกว่าสอนเด็กกลุ่มใด แนวคิดนี้รู้จักกันดีภายใต้ชื่อ Regular Education Initiative : REI แต่ก็มีการโต้แย้งจากนักการศึกษาพิเศษที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ว่า การจัดการเรียนร่วมแบบเต็มรูปแบบจะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกจัดให้เรียนในชั้นเรียนปกติโดยไม่ได้รับบริการความช่วยเหลือที่จำเป็นอย่างเพียงพอ

ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาจะมีกฎหมายโรงเรียนกำหนดให้มีคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน และร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างทั่วถึง ในรูปแบบการเรียนร่วมชั้นในโรงเรียน มีการประสานงานระหว่างเขตโรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนมีหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมชั้นและสนองความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กแต่ละคน งานสำคัญของครูคือประสานงานกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการจัดทำและทบทวนโปรแกรมการศึกษาของเด็กแต่ละคนร่วมกับแพทย์จัดให้มีการตรวจสอบความพิการ ระบุความต้องการส่งต่อไปหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อขอรับการฟื้นฟูสมรรถภาพต่อไป

ประเทศออสเตรเลีย

ปัจจุบันประเทศออสเตรเลียมีนวัตกรรมการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษในรูปของโครงการบูรณาการโรงเรียนเรียนร่วมชั้น ซึ่งเน้นการส่งเสริมมีหลักสูตรร่วมที่ทำให้ให้นักเรียนทุกคนเรียนร่วมชั้นกันได้ โรงเรียนรับผิดชอบจัดโปรแกรมการเรียนเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ การสอนเป็นทีม การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อนสอนเพื่อน และการให้คำปรึกษา

ประเทศนิวซีแลนด์

นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญและปฏิรูปการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยกำหนดเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคน ประกันการกระจายทรัพยากรสำหรับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม การประกันว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกคนได้เรียนในโรงเรียนตามที่ครอบครัวเลือกและเห็นชอบ มีการเพิ่มจำนวนครูผู้สอน เพิ่มจำนวนบุคลากรครูผู้สอนด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ และเพิ่มงบประมาณสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ยังได้ดำเนินโครงการความตกลงระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับสหภาพแรงงานเพื่อส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับการฝึกอาชีพและ โครงการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อแสวงหาช่องทางในการดำเนินงานตามนโยบายให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ประเทศญี่ปุ่น

การศึกษาพิเศษในประเทศญี่ปุ่นเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนปกติในรูปแบบของการจัดชั้นเรียนพิเศษ และภาครัฐได้ออกระเบียบกำหนดขนาดชั้นเรียนเพื่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ทั้งนี้แนวโน้มการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในญี่ปุ่นมีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนพิเศษเฉพาะทางลดลง ขณะเดียวกันก็มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนปกติเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยพบว่า การฝึกหัดครูด้านการศึกษาพิเศษมีแนวโน้มที่จะเป็นการฝึกครูให้สามารถสอนเด็กได้ทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กทั่วไปที่มีปัญหาในการเรียนและต้องการความช่วยเหลือ

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบการจัดการเรียนร่วมของต่างประเทศกับประเทศไทย

ประเทศ	กฎหมาย	อายุเด็ก	รูปแบบ	IEP	หน่วยงาน
อังกฤษ	SENCO Forum 1997	0-21	- การเรียนร่วมชั้น	กฎหมาย	ท้องถิ่น
			- การเรียนชั้นเรียนพิเศษ	ระบุให้ทำ	และรัฐบาล
			- โรงเรียนเฉพาะ	IEP	กลาง 100%
			- การศึกษาแบบชักนำ - Parent partnership scheme		
อเมริกา	IDEA 1997	0-21	- การเรียนร่วมชั้น	กฎหมาย	ท้องถิ่น
			- การใช้ชุมชนเป็นฐาน	ระบุให้ทำ	และรัฐบาล
			- โรงเรียนเฉพาะ	IEP	กลาง 100%
			- ฝึกอาชีพ		
ออสเตรเลีย	Amendment 1995	0-21	- การเรียนร่วมชั้น	กฎหมาย	ท้องถิ่น
			- การใช้ชุมชนเป็นฐาน	ระบุให้ทำ	และรัฐบาล
			- โรงเรียนเฉพาะ	IEP	กลาง 100%

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเทศ	กฎหมาย	อายุเด็ก	รูปแบบ	IEP	หน่วยงาน
แคนาดา	School Act	0-21	- การเรียนร่วมชั้น - การใช้ชุมชนเป็นฐาน - โรงเรียนเฉพาะ	กฎหมาย ระบุให้ทำ IEP	ท้องถิ่น และรัฐบาล กลาง 100%
นิวซีแลนด์	Special Education Act	0-21	- การเรียนร่วมชั้น - การใช้ชุมชนเป็นฐาน - โรงเรียนเฉพาะ	กฎหมาย ระบุให้ทำ IEP	ท้องถิ่น และรัฐบาล กลาง 100%
ญี่ปุ่น	Special Education Act 1997	3-18	- การเรียนร่วมชั้น - โรงเรียนเฉพาะ	กฎหมาย ระบุให้ทำ IEP	ท้องถิ่น และรัฐบาล กลาง 100%
ไทย	รัฐธรรมนูญ 2540	ตั้งแต่ ค้นพบ - 18	- การเรียนร่วมชั้น - การใช้ชุมชนเป็นฐาน - โรงเรียนเฉพาะ - การศึกษาทางเลือก	กฎหมาย ระบุให้ทำ IEP	รัฐบาล 4%

ที่มา : สือพลัง. การศึกษาพิเศษ : โอกาสและความเท่าเทียม, 2547: 17.

ปรัชญาพื้นฐานการเรียนร่วม

ปรัชญาพื้นฐานการเรียนร่วม ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนร่วม เพราะปรัชญาถือได้ว่าเป็นหลักแห่งความรู้และหลักแห่งความจริง ซึ่งเราสามารถนำไปเป็นหลักในการจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จ ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นจึงมีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงปรัชญาพื้นฐานการเรียนร่วม ไว้ดังนี้

บึงอร ดันปาน(2535: 5) ได้สรุปปรัชญาพื้นฐานการเรียนร่วมไว้ดังนี้คือ

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้น การจัดระบบการศึกษาจึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดโครงการและปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล
2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้เด็กพิเศษได้อยู่ร่วมกับเด็กปกติย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม
3. การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล การจัดเด็กพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วมจึงควรได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาการทุกด้าน ด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการ(2540: 1) กล่าวถึงปรัชญาพื้นฐานการเรียนร่วมว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องมีความเป็นอยู่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ต้องการเพื่อน ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถพื้นฐานไม่เหมือนกัน จึงต้องพึ่งพาอาศัยกันอยู่ตลอดเวลา คนพิการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเขาควรจะได้รับปฏิบัติอย่างคนธรรมดาทั่วไป คือ ความเห็นใจ ความช่วยเหลือและการพัฒนาโดยเท่าเทียมกับคนปกติ ดังนั้นการเตรียมผู้พิการตั้งแต่เขาวัยเพื่อให้เขาพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้และให้โอกาสเขาได้ร่วมกิจกรรมกับเด็กปกติและช่วยให้เขามีเพื่อนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุขเมื่อเขาเติบโตขึ้นจึงเป็นความหวังของการศึกษาปัจจุบัน

อุบล เล่นวารี(2542: 22) ได้กล่าวว่า ไม่มีสังคมใดไร้คนพิการ ดังนั้น เมื่อคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเราไม่สามารถขจัดคนพิการออกไปจากสังคมได้ จึงควรเตรียมผู้พิการตั้งแต่เขาวัยให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีพอยู่ได้ในสังคมได้ นักการศึกษาพิเศษส่วนใหญ่เชื่อว่าการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กได้ตีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีพร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุขเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ปรัชญาการศึกษาพื้นฐานการเรียนร่วม สรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมควรได้รับโอกาสในด้านการเรียนและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเสมอภาค และให้โอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมเด็กปกติเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการจัดการเรียนร่วมนั้นจะช่วยให้เด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุขเมื่อเขาเติบโต

ความหมายเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษดังนี้
 ผดุง อารยะวิญญู (2533: 2) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการและการประเมินผล เด็กเหล่านี้จะมีสภาพร่างกายและสติปัญญาแตกต่างไปจากเด็กปกติ ได้แก่ เด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย(และสุขภาพ) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับระบบประสาท เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้ำซ้อน

ศรียา นิยมธรรม (2541) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร จากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกายสติปัญญาและอารมณ์จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะกับลักษณะและความต้องการของเด็ก

อุบล เล่นวารี(2542: 1) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Children with Special Needs” หมายถึง เด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอน ตามปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุจากสภาพความบกพร่องทางร่างกายสติปัญญาและอารมณ์จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะกับลักษณะและความต้องการของเด็ก

Good (1973: 381) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่แตกต่างจากกลุ่มเด็กทั่วไปทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา หรือสังคม จนต้องมีการปรับเนื้อหา หลักการสอน วิธีสอน และผลที่คาดหวังเพื่อสนองความต้องการของพวกเขารวมเข้าอย่างเหมาะสม

Asman and Elkins (1990: 5) กล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการเฉพาะตัวเอง ซึ่งจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้แตกต่างไปจากเด็กปกติทางด้านเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการที่ใช้และการประเมิน

ดังนั้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะพิเศษอันสืบเนื่องมาจากความผิดปกติทางสภาพร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทุกส่วน ทำให้จำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้เป็นพิเศษจากการเรียนการสอนปกติ ทั้งทางด้านเนื้อหา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และ การประเมินโดยจะต้องปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคล

ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการวิเคราะห์เจตนารมณ์ของกฎหมาย 3 ฉบับคือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ พ.ศ. 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถกำหนดนโยบายที่มีลักษณะเป็นนโยบายที่มีชีวิต กล่าวคือ เป็นนโยบายที่มีพลังขับเคลื่อน ทันสมัย ชัดหยุ่น สอดคล้องกับความจำเป็นพิเศษทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนพิการที่มีความบกพร่อง และมีรูปแบบที่หลากหลาย วัตถุประสงค์การนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้รับผิดชอบร่วมกันหลายฝ่าย ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การดำเนินการตามกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่อง 9 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548: 17) มีดังนี้

- 3.1 เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการเห็น
- 3.2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการได้ยิน
- 3.3 เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 3.4 เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางสติปัญญา
- 3.5 เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางร่างกายหรือสุขภาพ
- 3.6 เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการพูดและภาษา
- 3.7 เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
- 3.8 เด็กออทิสติก
- 3.9 เด็กพิการซ้อน

**หมายเหตุ: รายละเอียดลักษณะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 9 ด้านดูในภาคผนวก

ในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติทั่วไปกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นสามารถจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกเป็นทั้งหมด 9 ประเภท ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก และ เด็กพิการซ้อน

การเรียนร่วม

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคลในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคลเป็นสำคัญ คนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน แต่ละประเภทที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ อย่างเด่นชัด และมีความต้องการบริการทางการศึกษาที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา คือการส่งเสริมให้คนแต่ละคนสามารถพัฒนาไปได้เต็มที่ตามศักยภาพของตน มีคุณธรรม จริยธรรม ภาควิไมใจในตนเอง และสามารถดำรงชีวิตในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ควรแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติ ก็คือการจัดการศึกษาที่นำเด็กผู้ที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่จัดให้กับคนปกติ

(กลุ่มติดตามและประเมินผล สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 3, 2549: 11) นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของการเรียนร่วม ดังต่อไปนี้

ผดุง อาชะวิญญู (2533: 188) ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า เป็นการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษวิธีหนึ่ง ซึ่งนำเด็กที่มีความต้องการเข้าเรียนร่วมในชั้นเดียวกับเด็กปกติ เพื่อทดแทนวิธีเดิมที่จัดเรียนเป็นกลุ่มตามประเภทของความต้องการพิเศษ

ผดุง อาชะวิญญู(2542: 1) การเรียนร่วมตรงกับภาษาอังกฤษว่า Integration หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลา ส่วนการเรียนร่วมเต็มเวลาตรงกับภาษาอังกฤษว่า Mainstreaming ส่วน Inclusion ใช้คำในภาษาไทยว่าการเรียนรวม ซึ่งคำต่าง ๆ เหล่านี้มีความหมายต่างกัน ดังนี้

Integration หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา

Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลา คือ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะถูกนำเข้าไปเรียนในห้องเรียนสำหรับเด็กปกติทุกอย่าง โดยไม่มีบริการเพิ่มเติมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

Inclusion หมายถึง การศึกษาสำหรับทุกคน โดยรับเข้าเรียนรวมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาและจะจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล

เบญญา ชลธานนท์ (2538: 64) กล่าวว่า การเรียนร่วม เป็นการรวมเอาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา(2543: 4) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนร่วม หมายถึง กระบวนการในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษระดับที่สามารถพัฒนาและสามารถเรียนรู้ได้ โดยมีขีดจำกัดน้อยที่สุด ได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษของแต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้มีโอกาสทางการศึกษา และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2548: 5) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กและเยาวชนพิการที่ได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อนเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ จัดได้หลายรูปแบบ เช่น เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เรียนร่วมบาง

เวลา เรียนร่วมโดยได้รับบริการสอนเสริมจากครูสอนเสริม หรือครูเดินสอนและจัดให้มีบริการสนับสนุนตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กและเยาวชนเป็นเฉพาะบุคคล

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนร่วม หมายถึง การที่นำเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาศึกษาร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไป โดยต้องมีการจัดให้มีบริการสนับสนุนตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคล

แนวคิดและหลักการจัดการเรียนร่วม

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการให้โอกาสและยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนมากขึ้น เป็นเหตุให้การศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษเปลี่ยนจากการเรียนในโรงเรียนเฉพาะมาเป็นเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปมากขึ้น ภายใต้นแนวคิด “การยอมรับและใช้ประโยชน์จากความแตกต่างหลากหลายระหว่างผู้เรียน”(สือปลั่ง, 2547: 4) นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดและหลักการในการจัดการเรียนร่วมที่หลากหลายดังนี้

พัฒนา ภาสบุตร (2531: 583) ได้กำหนดจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้

1. จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ผลจากการเรียน สอดคล้องกับหลักการ เป้าหมาย และจุดประสงค์ของหลักสูตรเช่นเดียวกับเด็กปกติ
2. ใช้วิธีสอนและจัดอุปกรณ์ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท
3. สื่อการเรียนการสอน เช่น แบบเรียน คู่มือ วัสดุฝึก ต้องมีให้พอที่เด็กมีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทจะใช้เรียนได้สะดวก รวดเร็ว เรียนได้ทัน หรือพร้อมกับเด็กปกติ ผู้สอนจะต้องมีสื่อที่จะสอนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างพอเพียง ซึ่งอาจบางอย่างที่ต่างแตกต่างไปจากที่ใช้กับเด็กปกติ
4. วัดผลการเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยวิธีการที่แตกต่างไปจากที่ใช้กับเด็กปกติในบางเรื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท
5. สอนและฝึกอบรมในเรื่องคุณธรรมและการประพฤติปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมในสังคมให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติ รัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ

ศรียา นิยมธรรม (2532: 163) เห็นว่า การจัดการเรียนร่วมควรยึดหลักการดังนี้ คือ

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคนที่มีความต้องการพิเศษหรือคนปกติ เมื่อรัฐจัดศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้วก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย หากเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถเรียนใน โปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุดในทันทีที่ทราบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไปและมีการพัฒนาการทางด้านถึงขีดสูงสุด
3. การจัดการเรียนร่วม ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียน การสอนเด็กเหล่านี้ จึงควรได้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษผู้นั้นมีสภาพความต้องการพิเศษหรือความบกพร่องในขั้นรุนแรงจนไม่อาจเรียนร่วมได้
4. การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทโดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ
5. การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้านควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างอาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการคล้ายคลึงกันและอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน
6. การจัดโปรแกรมการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก และให้เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความต้องการพิเศษ หรือความบกพร่อง เพื่อทำให้เด็กมีความมั่นใจว่าแม้ตนจะมีความบกพร่อง แต่ก็ยังมีความสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น
7. การศึกษาพิเศษ ควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจ ขอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสังจะการแห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
8. การศึกษาพิเศษ ควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไปขาดตอนไม่ได้และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย

ผดุง อารยะวิญญู(2542: 6 - 10) กล่าวว่าถึงหลักการของการเรียนร่วม ดังนี้ การจัดการเรียนร่วมได้สะท้อนหลักการต่าง ๆ คือ

1. ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) นักการศึกษาจำนวนมากเชื่อว่า ความยุติธรรมในสังคมซึ่งความสงบสุขในสังคมนั้น มีความสัมพันธ์กับความต้องการทางสังคมของเด็ก กล่าวคือ เด็กทุกคนรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ต้องการความรัก ต้องการความเข้าใจ ต้องการการยอมรับ ต้องการมีบทบาท และการมีส่วนร่วมในสังคม เพราะมนุษย์ล้วนเป็นสัตว์สังคมทั้งสิ้น

2. การคืนสู่สภาวะปกติ (Normalisation) การคืนสู่สภาวะปกติ หมายถึง การจัดสภาพการใด ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ สามารถได้รับบริการเช่นเดียวกับคนปกติ เพื่อให้เขาได้ดำรงชีพอยู่ในสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ผู้มีความต้องการพิเศษอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬา ดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนปกติ ในระบบการศึกษา มีการหยุดขยายโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ แต่หันมาส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนปกติ

3. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) หลักการสำคัญประการหนึ่งคือ การจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด จึงจะเป็นผลดีกับเด็กมากที่สุดโดยเด็กได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

4. การเรียนรู้ (Learning) หลักการนี้คือ เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นเด็กปกติ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาก็ตาม เด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายคนอาจเป็นเด็กเรียนเก่ง แต่การเรียนการสอนจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคน ดังนั้นโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมได้ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี ควรปรับกระบวนการเสียใหม่ตั้งแต่ปรัชญาการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน การประเมิน ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2543: 66) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายหรือเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล มีหลักการดำเนินงานดังนี้

1. ทำงานเป็นทีม ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร บุคลากรทางการแพทย์
2. ปรับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ และจัดหาเพิ่มเติมตามความจำเป็น
3. ให้เด็กปกติได้ดูแลช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. สร้างเครือข่ายในการทำงาน

5. ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
6. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศของเด็กและครูเป็นรายบุคคล
7. ช่วยเหลือและสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นระดับและต่อเนื่อง

Gearheart and Weishahn (1980: 5) มีหลักการดังนี้

1. การจัดบริการควรจัดให้ตั้งแต่เริ่มต้นที่ค้นพบความพิการ
2. การจัดการศึกษาควรสนองความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละประเภท และควรเป็นลักษณะการศึกษารายบุคคล
3. การบริการควรครอบคลุมตั้งแต่เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษา
4. ควรจัดให้สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดตามความเหมาะสม
5. การศึกษาควรมุ่งเน้นให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ยอมรับตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีการควบคุมตนเอง และช่วยเหลือตนเองได้ไม่เป็นการระงับของครอบครัวและสังคม

Cook, Tessier and Klein (1992: 10 – 11) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้

1. พบกับผู้ปกครองก่อนที่จะนำเด็กเข้ามาในโปรแกรม พ่อแม่มีสิทธิที่จะหาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับลูก ครูอาจจะพาเด็กเยี่ยมชมสถานที่ก่อนในช่วงเวลาสั้น ๆ
2. หลังจากเด็กเยี่ยมชมสถานที่แล้วควรอธิบายให้เด็กฟังหลาย ๆ ครั้ง นอกจากนี้แล้วพ่อแม่อาจจะต้องการข้อเสนอในการเริ่มต้น
3. ครูต้องมีความมั่นใจ
4. ครูต้องความเข้าใจในสภาพที่เป็นจริง ไม่คาดหวังจากเด็กมากหรือน้อยเกินไป เข้าใจความสามารถทางการเรียนของเด็ก
5. กล้าที่จะทำ บอกและแสดงให้เด็กดูก่อนตั้งแต่วันแรกที่เด็กมา
6. พัฒนาแนวทางการปฏิบัติในชั้นเรียนกับเด็กเสมอ เมื่อมีโอกาส
7. ชี้แนะวิธีการลดความแข็งแรงไปในทางที่ดีซึ่งครูจะบอกเด็กว่าความแข็งแรงเป็นสิ่งที่ดี
8. หลีกเลี่ยงความคาดหวังในทางลบ
9. ยอมรับนับถือเด็กแต่ละบุคคล
10. หลีกเลี่ยงการทำให้เด็กแสดงความสามารถด้วยตัวของเขาเอง
11. แสดงความกระตือรือร้นและพอใจ ในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก ซึ่งจะเป็นขั้นตอนในการบรรลุผลสำเร็จของเด็ก

12. มีความซื่อสัตย์ในการจัดการกับคำถามของเด็ก ควรเป็นคำตอบที่สั้น และเป็นจริง
13. ให้พ่อแม่ช่วยเหลือและสนับสนุนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
14. สำคัญที่สุดคือ ไม่คาดหวังมาก ทั้งตัวครูเอง และสถานการณ์

Cartwright and Ward (1995: 11) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการเรียนร่วมประสบผลสำเร็จดังนี้

1. มีความตั้งใจจริงที่จะจัดการเรียนร่วม
2. เตรียมเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าร่วมทางวิชาการและทางสังคม
3. เตรียมเด็กปกติสำหรับการจัดการเรียนร่วม
4. ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการ
5. แก้ไข เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนสำหรับเด็กในชั้นเรียนร่วม
6. ประเมินความก้าวหน้าของเด็กที่เข้าเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมมีแนวคิดและหลักการจัดการเรียนร่วม สามารถสรุปได้ดังนี้คือ การจัดการเรียนร่วม ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมปกติ โดยต้องเข้าใจถึงเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม รวมถึงพื้นฐานที่มีความแตกต่างกัน การจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับให้เหมาะสม ใช้วิธีการสอนและจัดอุปกรณ์ให้เหมาะสมแก่ความต้องการของเด็ก ให้ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการบริการทางการศึกษา โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรได้รับการบำบัดควบคู่ไปด้วย และมีการสอน ผูกอบรมในเรื่อง คุณธรรมและการประพฤติตนเพื่อให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสงบสุข ทั้งนี้ต้องมีการเตรียมเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการจัดการเรียนร่วม ให้เด็กทั่วไปมีโอกาสช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร บุคลากรทางการแพทย์ และมีการประเมินความก้าวหน้าของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีการประสานการทำงานร่วมกันกับ

กลยุทธ์การบริหารงานการจัดการเรียนร่วม

การจะจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จได้นั้นสิ่งหนึ่งที่จะขาดไม่ได้คือกลยุทธ์การบริหารงานการจัดการเรียนร่วม ซึ่งได้มีนักวิชาการเสนอกกลยุทธ์การบริหารงานการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

อุบล เล่นวารี(2542 : 97 - 102) ได้กล่าวว่า ในการบริหารงานการศึกษาการเรียนร่วมที่จะให้มีประสิทธิภาพนั้น มีกลยุทธ์ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายของงาน (Goal Setting) การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนจะทำให้การทำงานไปสู่จุดหมายของงานได้อย่างชัดเจน เมื่อมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วก็จะสามารถกำหนดวิธีที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นได้

2. การสร้างทีมงาน (Team Building) การรู้จักสร้างทีมงานให้มาเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของการบริหารและการจัดการทุกอย่าง การจัดการเรียนร่วมก็เช่นกัน การสร้างทีมงานให้มาเป็นเครือข่าย เพื่อเป็นพลังทำงานสร้างสรรค์ร่วมคิดร่วมทำเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องรู้จักสร้างทีมงานที่ทำงานด้วยความเสียสละ มีทัศนคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งใจทำงานมีความอดทนไม่ท้อต่ออุปสรรคมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อเด็ก

3. การประสานความร่วมมือ (Co-Operation) การประสานความร่วมมือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องาน โดยเฉพาะงานการจัดการเรียนร่วม งานนี้จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิซึ่งมีอยู่ในสังคมอย่างหลากหลาย แต่ละฝ่ายก็ทำหน้าที่ของตนตามบทบาทและหน้าที่ขององค์กร การรู้จักประสานหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วม จึงมีความจำเป็นอย่างเราไม่สามารถบริหารและจัดการการเรียนร่วมได้โดยลำพังฝ่ายเดียว

4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation) การประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่จะทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานขององค์กรนั้นบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงไร ผู้บริหารจะต้องรู้จักใช้กลยุทธ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละฝ่าย ประเมินการพัฒนาของบุคลากรแต่ละคน และสามารถนำผลการประเมินนั้นมาพัฒนางาน จึงจะเป็นการทำงานที่ครบวงจร และมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดว่าจะประเมินผลด้านใด และจัดลำดับความสำคัญจำเป็นต้องประเมิน ตัดสินใจว่าจะเริ่มต้นที่ใดก่อน แล้วเลือกใช้วิธีที่จะประเมิน ต่อจากนั้นจะทำการประเมินและวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของความบกพร่อง กำหนดทางเลือกที่จะ

พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีการจัดทำรายงานเพื่อเป็นข้อมูลที่จะดำเนินการต่อไป ด้วยเหตุนี้ในการดำเนินการจัดการเรียนร่วมจึงได้กำหนดมุ่งพัฒนาเด็กเป็นเป้าหมายสำคัญ

5. การยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่ให้ขวัญกำลังใจบุคลากรเพื่อเป็นแรงจูงใจ เมื่อทำงานเสร็จแล้วมีผู้เห็นความดีก็เป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังในการทำงานได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำงานด้านนี้แล้วบุคคลอื่นหรือองค์กรมูลนิธิที่ได้ทำประโยชน์ช่วยเหลือหรือสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม ก็ควรได้รับการประกาศเกียรติคุณเพื่อเผยแพร่เป็นตัวอย่าง

6. การตั้งกองทุน การตั้งกองทุนเป็นวิธีการหนึ่งในการระดมทุน ในการบริหารเงินกองทุนจะต้องมีคณะกรรมการมีระเบียบข้อบังคับว่าด้วยกองทุนและหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินเป็นต้น

7. การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชนหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจที่ตรงกันใน นโยบายการจัดการศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วม การให้ความสำคัญและติดตามช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การให้ความรู้ความเข้าใจกับทุกฝ่ายในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องนำมาใช้ควบคู่กันไปกับการทำงานประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การรับสมัคร การติดตามช่วยเหลือ การส่งข่าว การขอความร่วมมือ สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างทั่วถึง

แผนพัฒนาการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษระยะยาว (พ.ศ. 2546 – 2549) ของกระทรวงศึกษาธิการ(สื่อพลังงาน, 2547: 5) มีรายละเอียดดังนี้

- ให้บุคคลที่มีความต้องการพิเศษได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ตั้งแต่ทารกหรือแรกพบบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ และให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ในหลักสูตรสายสามัญ และให้ฝึกวิชาชีพเพิ่มเติม

- บุคคลที่มีความต้องการพิเศษทุกคนต้องได้รับการศึกษาพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยขยายการบริการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นการเรียนรวมกับบุคคลทั่วไป จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล

- ปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน โดยจัดบริการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการให้ทั่วถึงทั้งในเขตเมืองและชนบท จัดทำทะเบียนเพื่อรองรับความพิการที่ต้องได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมายว่าด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ทางการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ

- ปรับและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีลักษณะหลากหลาย การวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ โดยยึดผู้เรียนเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้ เรียนด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทสามารถสื่อความหมายและปรับพฤติกรรมให้อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

- ให้มีคณะกรรมการดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานประสานและกำกับการบริหาร และระดมความร่วมมือจากสถานศึกษาและสถานพยาบาลร่วมกันจัด โดยต้องสำรวจจำนวนบุคคลที่มีความต้องการพิเศษให้ตรงความเป็นจริง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจถึงบริการทางการศึกษา ฝึกอบรมพ่อแม่และผู้ปกครองให้รู้จักดูแลลูกที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ

- ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและวิชาการแก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ และให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษา เพื่อการดำเนินงานที่มีคุณภาพทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาพัฒนาให้หน่วยงานการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษเป็นองค์กรมหาชนในอนาคต

- ให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตครูการศึกษาพิเศษให้เพียงพอ มีคุณภาพและให้มีรายวิชาการศึกษาพิเศษในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตรวมทั้งเน้นการพัฒนาครูประจำการให้มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย

- จัดให้มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำหรับการศึกษาเพื่อคนพิการโดยเฉพาะ มีระบบประเมินคุณภาพครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการร่วมประเมิน ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรบุคคลที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครอง
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษทุกระดับ ทุกระบบ และทุกรูปแบบ โดยให้รัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรให้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ
- มีมาตรการให้ทุกหน่วยงานมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง พัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสื่อ และพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน
- ให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความต้องการพิเศษและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลปฏิบัติงานของตนเอง พัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสื่อ และพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อคนที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย จัดแบ่งออกเป็น 7 รูปแบบ(ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดสุรินทร์, 2548: 9-10) ดังนี้

1. การให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือแรกพบความพิการ หมายถึง การให้บริการช่วยเหลือคนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล
2. การศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการแต่ละประเภท ในลักษณะของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฟื้นฟูสมรรถภาพ เตรียมความพร้อมทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้และเป็นแหล่งบริการความรู้ด้านคนพิการ
3. การเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้คนพิการเข้าเรียนในสถานศึกษาทั่วไปในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล
4. การเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ หมายถึง การจัดให้คนพิการเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะความพิการแต่ละประเภท

5. การศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการในลักษณะที่มีความยืดหยุ่น ในการกำหนดจุดหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการศึกษา การวัดและการประเมินผล โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละบุคคล
6. การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการได้เรียนรู้ มีประสบการณ์และทักษะด้านวิชาชีพในลักษณะต่างๆ ตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล
7. การศึกษาที่จัดโดยครอบครัวและชุมชน หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการ โดยครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กทั่วไปในปัจจุบันได้เป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้น ในการจัดการเรียนร่วมนั้นก็มียุทธศาสตร์หลายรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังเช่น นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอ ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2533: 222 - 224) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วม ดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีลักษณะความผิดปกติน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมทางด้านการเรียนมาเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปและเรียนเหมือนเด็กทั่วไปทุกประการ
2. เรียนร่วมชั้นเรียนปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา เป็นการจัดที่คล้ายกับวิธีแรก เพียงแต่มีครูการศึกษาพิเศษมาคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ในด้านการให้คำปรึกษา ช่วยจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ หมุนเวียนกันไป เรียกครูประเภทนี้ว่า ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน
4. เรียนร่วมชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการได้แก่ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ที่ห้องวิชาการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาใช้บริการ

เรียนเสริมวิชาการวันละ 1 – 2 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็ก โดยเด็กที่มาเรียนจะต้องมีเวลาที่แน่นอนในการมาเรียน โดยการสอนของครูอาจจะสอนตัวต่อตัว หรือสอนเป็นกลุ่มเล็กก็ได้ ขึ้นอยู่กับจำนวนและประเภทของเด็ก ซึ่งครูเสริมวิชาการอาจมีมากกว่า 1 คนก็ได้

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา เว้นบางวิชาต้องไปเรียนกับเด็กปกติ

6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้กลุ่มเดียวกัน เป็นกลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นจะเป็นผู้สอนในทุกรายวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับที่จะจัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ที่มา: Reynolds & Birch, 1977 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2533: 191

เพชรรัตน์ กิตติวัฒนากุล (2538: 12) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษไว้ดังนี้

1. ชั้นเรียนปกติร่วมกับความช่วยเหลือให้คำปรึกษาโดยครูการศึกษาพิเศษ มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือให้คำปรึกษาจากครูการศึกษาพิเศษซึ่งประกอบด้วย การสังเกตเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคลในชั้นเรียนปกติ การให้คำปรึกษาแก่ครูประจำชั้นปกติที่เกี่ยวกับข้อแนะนำเป็นพิเศษ หรือกระบวนการวิธีการที่อาจเกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. ชั้นเรียนปกติร่วมกับการให้คำปรึกษาประกอบวัสดุอุปกรณ์ มีลักษณะสำคัญคล้ายกับรูปแบบที่ 1 ยกเว้น การเพิ่มข้อเสนอแนะ และทดลองวัสดุพิเศษเพื่อการเรียนการสอนพิเศษ ที่ครูประจำชั้นปกติและครูการศึกษาพิเศษเห็นพ้องต้องกันในการใช้วัสดุเสริมความรู้พิเศษ เช่น อักษรที่ขยายใหญ่สำหรับนักเรียนที่เห็นเลือนกลาง เป็นต้น
3. ชั้นเรียนปกติร่วมกับบริการครูเดินสอน มีลักษณะที่เด็กพิการได้รับความช่วยเหลือจากครูเดินสอนที่มีความสามารถทางการศึกษาพิเศษสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ในการสอนภาคปกติหรือความต้องการพิเศษของเด็กในเวลานั้น
4. ชั้นเรียนปกติร่วมกับบริการห้องเสริมความรู้ มีลักษณะเป็นแบบที่เด็กพิการจะได้รับการเรียนการสอนเพิ่มเติม หรือซ่อมเสริมในห้องเสริมความรู้ (resource room) ซึ่งแตกต่างจากบริการครูเดินสอนตรงที่ครูสอนเสริมจะอยู่ประจำที่โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง และเด็กพิการสามารถรับบริการจากครูการศึกษาพิเศษในห้องเสริมความรู้ได้
5. ชั้นเรียนปกติร่วมกับชั้นเรียนพิเศษ (จัดแผนการเรียนประสานกัน) เป็นรูปแบบที่เด็กพิการต้องเข้าเรียนในชั้นเรียนพิเศษ และเข้าชั้นปกติได้เป็นบางเวลา ซึ่งชั้นพิเศษเป็นเสมือนห้องปรึกษาแก้ปัญหา หรือ โฮมรูม (home room)
6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติแบบไปกลับ เด็กพิการรับบทเรียนทางวิชาการจากครูการศึกษาพิเศษ แต่อาจมีเวลาเข้าร่วมใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการรับประทานอาหารกลางวัน และทำกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การประชุมใหญ่ ฟังดนตรี เข้าชมรม และบางคนอาจเข้าเรียนในชั่วโมงสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หรือบูรณาการอื่น ๆ อดสาหกรรมศิลป์ พลศึกษา คหกรรมศาสตร์ และดนตรี เป็นต้น
7. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนพิเศษแบบไปกลับ มีลักษณะการเรียนการสอนโดยทั่วไปสำหรับเด็กที่พิการขั้นรุนแรง หรือพิการซ้ำซ้อน (the multiply handicapped) ซึ่งมีความต้องการบริการการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะตลอดทั้งวัน เช่น กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด โรงงานฝึกอาชีพ เฉพาะ เป็นต้น
8. บริการสอนตามเตียงที่บ้านและที่โรงพยาบาล นักเรียนที่มีความเจ็บป่วยขั้นเรื้อรัง จนต้องการการรักษาเป็นระยะเวลานานในโรงพยาบาลหรือที่บ้านตนเอง (homebound-itinerant

special education program) ลักษณะของรูปแบบนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียน ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำนายสภาพความเจ็บป่วยจากแพทย์และความเป็นไปได้ของนักเรียนที่จะกลับเข้ามาเรียนในโรงเรียนกันกับครูประจำชั้นปกติที่เด็กจะกลับไปเรียน

9. โรงเรียนประจำ จัดเพื่อบริการเด็กที่พิการซ้ำซ้อนหรือพิการรุนแรง ซึ่งโรงเรียนจัดให้บริการวันละ 24 ชั่วโมง ตามความต้องการของนักเรียน การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นพิเศษลดหลั่งกึ่งลงไป

วาริ ธิระจิตร(2541: 16 -17) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ ไว้ดังนี้คือ

รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้ จัดให้เด็กที่มีความพิการไม่มาก หลังจากที่เด็กได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็น ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีเครื่องมือ หรืออุปกรณ์พิเศษ เช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วย

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ การจัดบริการโดยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลา โดยได้รับการบริการต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น การฝึกพูด

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ จัดให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก จนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด การแก้ไขคำพูด การฝึกฟัง เป็นต้น

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542: 12 -15) ได้เสนอรูปแบบของการเรียนร่วมไว้ 5 ลักษณะ ดังนี้คือ

ลักษณะที่ 1 เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงระดับที่ช่วยตัวเองได้แล้ว และได้รับการพิจารณาว่ามีความพร้อมทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีหรือค่อนข้างดี ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมดีพอในทุก ๆ กลุ่มวิชา ให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนเด็กปกติทุกประการ ซึ่งถ้าเด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและการเรียนเหมือนเด็กปกติได้โดยไม่มีปัญหาแล้ว อาจไม่ต้องกลับมาเรียนในชั้นพิเศษอีก

ลักษณะที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นปกติและมีบริการให้คำแนะนำปรึกษา เป็นการจัดการเรียนร่วมเต็มค้ำยคถึงลักษณะที่ 1 แต่จะมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งได้แก่ครูพิเศษในโรงเรียน ครูเรียนสอนตามโรงเรียน หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยครูประเภทนี้มีใช้ครูผู้สอนโดยตรง แต่จะเป็นผู้คอยแนะนำตามที่ครูประจำวิชาสอน

ลักษณะที่ 3 การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดการการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่ห้องเสริมวิชาการ โดยกำหนดตารางการเรียนให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้เข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการการศึกษาพิเศษบางเวลาและบางวิชา ตามความมากน้อยของความต้องการพิเศษหรือความจำเป็นของเด็ก และสอนเนื้อหาวิชาที่เด็กมีปัญหา หรือไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ การสอนอาจจะกระทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการยังทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ลักษณะที่ 4 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนหรือเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในห้องเดียวกันโดยคู่ขนานกับห้องเรียนปกติ และจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูการศึกษาพิเศษประจำชั้นและสอนเองเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ของโรงเรียน เป็นต้น

ลักษณะที่ 5 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากในประเภทเดียวกัน โดยจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็กไม่น้อยกว่า 6 คนเรียนในชั้นเรียนพิเศษร่วมกันตลอดเวลา มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา แต่อยู่ในโรงเรียนปกติ และมีการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนบ้างบางโอกาส ได้แก่ การเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ การรับประทานอาหารกลางวัน เชียร์กีฬาและร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กับทางโรงเรียน

จากที่นักวิชาการได้กล่าวมานั้นสามารถสรุปได้คือรูปแบบการจัดการเรียนร่วมนั้น สามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ โดยสามารถจัดได้แบบทั้งประจำและไปกลับ โดยสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีความรุนแรงของความบกพร่องมากน้อยเพียงไร หากเป็นมากเกินไปที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ก็ต้องจัดให้เรียนในโรงเรียนพิเศษ หรือโรงเรียนเฉพาะ โดยจะต้องมีการจัดครูพิเศษที่มีความรู้ในแต่ละสาขาเพื่อทำการช่วยเหลือและพัฒนาสมรรถภาพให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ประโยชน์ของการเรียนร่วม

ปัจจุบันสังคมได้เปิดโอกาสให้คนที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับคนทั่วไปในโรงเรียนปกติ ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์แก่คนที่มีความต้องการพิเศษได้ใช้ชีวิตร่วมกับคนทั่วไปได้ เรียนรู้ที่จะช่วยตนเอง และ คนทั่วไปก็ได้เรียนรู้ที่จะให้ความช่วยเหลือและเข้าใจถึงคนที่มีความต้องการพิเศษ ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้พูดถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมดังต่อไปนี้

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2542 : 37) ได้กล่าวว่า

1. ด้านการเรียน เด็กได้มีโอกาสเรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อยกเว้น และไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่อยู่ห่างไกลมาก จนเป็นภาระของผู้ปกครอง
2. การมีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดา มารดา และญาติพี่น้อง เด็กได้มีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกที่ถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการและเป็นการช่วยให้ครอบครัวเกิดสำนึก และตระหนักในการรับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยไม่ผลักภาระให้แก่ผู้อื่น
3. การเปลี่ยนเจตคติ การที่เด็กปกติปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะช่วยให้เด็กปกติและผู้ปกครองของเด็กปกติ มองโลกได้กว้างขึ้นและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดีขึ้นทั้งยังช่วยลดความรู้สึกยึดมั่นในบุคลิกภาพ หรือภาพจน์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กจะเรียนรู้ที่จะเข้าใจความต้องการของเพื่อนและวิธีที่จะช่วยเหลือและอยู่ร่วมกัน เนื่องจากในสังคมนั้นจะมีทั้งคนปกติและคนที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกัน
4. ด้านสังคมและชุมชน เด็กจะสามารถปรับตัวและควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคมปกติได้ การอยู่ร่วมกันก็จะช่วยให้สังคมได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย
5. ประหยัดงบประมาณของรัฐบาล เมื่อเด็กที่มีความต้องการสามารถเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างโรงเรียนพิเศษ หรือศูนย์เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพียงแต่เพิ่มบุคลากรเฉพาะทางที่จำเป็นขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น

Likewise (1987 อ้างถึงใน Gargiulo and Kilgo, 2000 : 46) กล่าวถึงความสำคัญในการให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและความช่วยเหลือในช่วงระยะเวลาต้น ๆ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความบกพร่องน้อยที่สุดในการเจริญเติบโตของเด็ก และเป็นการให้โอกาสในการกิจกรรมของเด็กปฐมวัยทั่ว ๆ ไป มากที่สุด

2. ป้องกันภาวะเสี่ยงในด้านหรือพัฒนาการในช่วงต้น ๆ ที่ไม่แน่นอน ซึ่งจะเป็นปัญหาสำคัญที่พวกเด็กเหล่านั้นจะถูกตราว่าเป็นเด็กพิการ

3. ป้องกันพัฒนาการของความพิการในช่วงเวลาต่อมา ที่อาจจะมีผลมาจากความพิการในช่วงต้น ๆ

Hotchkis (2527 ที่อ้างถึงใน พิภพ เลี้ยวศิริพงษ์, 2543 : 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ทางด้านการเรียน เด็กมีโอกาสได้เรียนตามระดับชั้นปกติ โดยไม่มีข้อยกเว้น โดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จะต้องมีความพยายามทำงานให้เสร็จเหมือนเด็กปกติ เด็กก็จะได้รับทักษะต่าง ๆ มากขึ้น

2. ทางด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น โดยเฉพาะแต่เพื่อนที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น เพื่อนบ้านมีความเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากลูกเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน

3. การเปลี่ยนเจตคติ เด็กปกติมักจะไม่ค่อยเคยชินกับเด็กพิการมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกัน จึงไม่เห็นว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวนขวายในท่าทาง และรูปร่างอีกด้วย นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้ว่า เด็กพิการต้องการความช่วยเหลือในสิ่งใดบ้าง และความเข้าใจต่อเด็กพิการมากขึ้นยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น

4. ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐก็ไม่ต้องมีความจำเป็นที่จะสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กพิการ จึงเป็นการช่วยลดรายจ่าย และงบประมาณไปมาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่มีความจำเป็นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น ครูสอนซ่อมเสริม ครูการศึกษาพิเศษในด้านการบริหารและให้ความรู้

ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นสามารถที่จะได้เรียนในชั้นเรียนปกติร่วมกับเด็กปกติซึ่งจะช่วยให้เด็กปกติได้เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนเด็กพิเศษได้มีโอกาสที่จะมีเพื่อนเป็นเด็กปกติ และได้เรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคม สามารถปรับตัวและควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคมปกติได้ อีกทั้งยังเป็นการช่วยประหยัดในด้านค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางเพราะสามารถเรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านได้ ในด้านของรัฐบาลก็เป็นช่วยประหยัดของประเทศชาติเพราะไม่ต้องลงทุนสร้างโรงเรียนเฉพาะเพียงแต่หันมาเพิ่มบุคลากรเฉพาะทางที่จำเป็นในโรงเรียนปกติเท่านั้น

การบริหารการศึกษาโดยใช้กระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

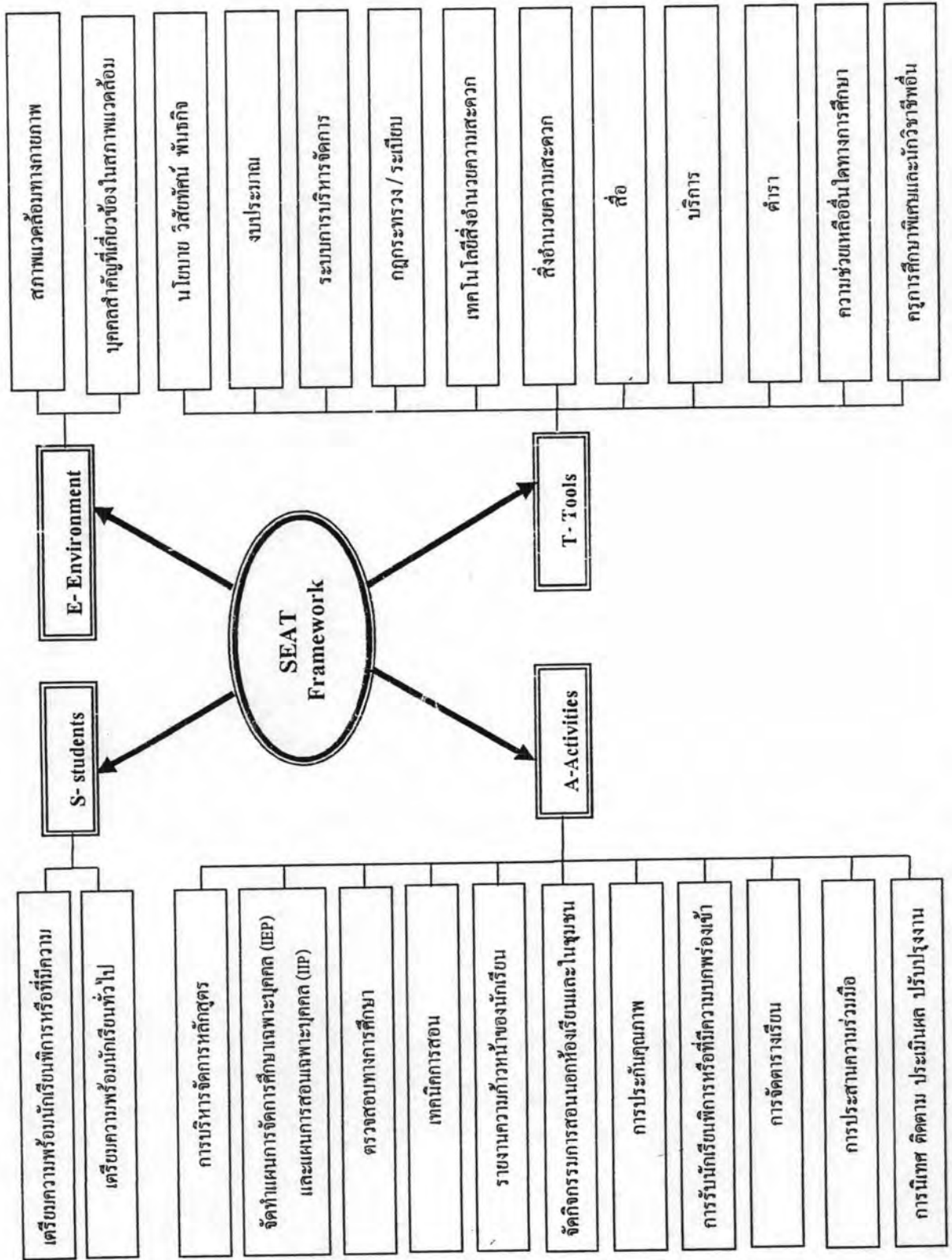
จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นถึงประโยชน์ในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กทั่วไป และ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้ปีการศึกษา 2542 เป็นปีแห่งการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยการประกาศนโยบายว่า “ผู้พิการทุกคนที่อยากเรียน ต้องได้เรียน” รวมทั้งได้มีการจัดระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาเพื่อคนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อที่จะเร่งรัดขยายโอกาสการศึกษาให้กับผู้ที่มีความต้องการพิเศษอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545: 1) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 2 มาตรา 10 ที่ว่าด้วยเรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ให้ทุกคนมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ทำให้ทุกโรงเรียนต้องทำการจัดการศึกษาแบบการเรียนร่วม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำการเรียนร่วมขึ้นในปีการศึกษา 2547 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบ วิธีการและการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดยมีโรงเรียนจำนวนนำร่องจำนวน 390 โรงเรียน ครอบคลุมทุกจังหวัด และขยายผลโรงเรียนนำร่องเป็น 2,000 โรงเรียน ในปี 2548 ครอบคลุมทั่วทุกอำเภอทั่วประเทศ เพื่อรองรับเด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนได้เข้าเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินการบริหารจัดการเรียนร่วมให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้าน ตามโครงสร้างซีท(SEAT Framework) ได้แก่ S- Student (นักเรียน) E – Environment(สภาพแวดล้อม) A – Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน) และ T – Tools(เครื่องมือ) โดยอาศัยการทำงานแบบร่วมมือกันอย่างแท้จริง พร้อมกรอบแนวคิดที่ว่า เด็กทุกคนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในชั้นเรียนปกติที่มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพและรูปแบบการสอนที่มีความยืดหยุ่นมีบริการสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาตลอดจนบุคลากรที่จำเป็น

โครงสร้างซีท(SEAT Framework) นี้ได้รับการพัฒนาขึ้นจากการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสำหรับคนพิการ : การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม จัดทำขึ้นโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมา ชลธารันนธ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนทั่วไปได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนเป็น

เฉพาะบุคคลและเพื่อช่วยให้โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมได้พัฒนาการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีการปรับเปลี่ยนและจัดการทั้งระบบโรงเรียน โดยให้มีโครงสร้างครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญทุกด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน ซึ่งหมายรวมถึง นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ โดยยึดเอาความจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นสำคัญ (เบญจา ชลธารันนท์: 2546) ซึ่งการจัดทำโครงสร้างชี้ท เป็นไปตามนโยบายจากมาตรา 24 และ 28 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 โดยมีรายละเอียดดังข้างต้นที่ได้กล่าวมา ทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมใช้โครงสร้างชี้ท ในการบริหารจัดการเรียนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: 2548)

แผนภาพที่ 2 การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548: 32

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2548: 5-6) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework) หมายถึง การนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ยึดหลักโครงสร้างซีท(SEAT Framework) เข้าไปใช้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยมีโครงสร้างที่เป็นองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ

1. S - Students (นักเรียน) ได้แก่ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป
2. E - Environment (สภาพแวดล้อม) ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนของนักเรียนเช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักกายภาพบำบัด แพทย์ นักจิตวิทยา เป็นต้น
3. A - Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน) ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตรซึ่งรวมถึงการใช้ การปรับ และการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล กระบวนการเรียนการสอน การตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล(IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัดประเมินผลและการรายงานความก้าวหน้านักเรียน การประกันคุณภาพ การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน การจัดตารางเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน
4. T - Tools (เครื่องมือ) ได้แก่ นโยบาย งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงอาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ บริการความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

S – Student (นักเรียน)

S – Student (นักเรียน) ได้แก่ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนทั่วไป

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 66) กล่าวว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษ โดยเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและทางด้านวิชาการ การเตรียมความพร้อมเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและหากเด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนส่งเข้าเรียนร่วมแล้ว จะช่วยให้ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนร่วม นอกจากนี้ยังช่วยลดความยุ่งยากให้กับครูประจำชั้นเรียนร่วม เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่พบในโรงเรียนมี 3 ลักษณะ คือ

1. นักเรียนที่รับเข้ามาใหม่และยังไม่มี การเตรียมความพร้อม
2. นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนอยู่แล้ว แต่ผู้ปกครองและครูไม่ทราบถึงความต้องการพิเศษ
3. นักเรียนที่ได้รับการเตรียมความพร้อมหรือพัฒนาความสามารถแล้วจากศูนย์การศึกษาพิเศษหรือจากโรงเรียน/มูลนิธิและส่งต่อเพื่อเข้าเรียนร่วม

เบญญา ชลธารันนท์(2546: 7) กล่าวว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพบความพิการตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบ เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้านซึ่งในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อม เพราะช่วงอายุ 0 – 3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดย กระตุ้นการพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนา ระดับการทำงานต่าง ๆ (Functional Level) จะยิ่งสูงขึ้น การเตรียมความพร้อมนักเรียนในช่วงวัยรุ่นนั้น ต้องคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นมาภายหลังด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องยากและมีผลต่อจิตใจมาก รวมทั้งต้องมีการเตรียมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว(Orientation and Mobilities : O&M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ(Independent Living) และช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2548: 31) กล่าวว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จำเป็นต้องได้รับการบริการจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ก่อนเข้าร่วมเรียน เพื่อเรียนทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในชั้นเรียนร่วม ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะบุคคล

ดังนั้น นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะได้เข้ารับการศึกษามาก่อน ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาก่อนที่จะเข้ารับการเรียนร่วม เพื่อช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน

นักเรียนทั่วไป

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 67) กล่าวว่า นักเรียนทั่วไป ควรมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเข้าใจการปฏิบัติหรือวิธีการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ถูกต้องเหมาะสม มีเจตคติที่ดี ไม่ล้อเลียนและยอมรับความสามารถของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

เบญจมา ชลธาร์นนท์(2546: 8) กล่าวว่า นักเรียนทั่วไป ควรมีการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียนทั่วไป โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดการยอมรับสามารถช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างถูกวิธีและเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีคนส่วนใหญ่มักมีทัศนคติเชิงลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว มักเกิดจากความไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะ ความพิการให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจ และเพื่อให้นักเรียนทั่วไปได้มีโอกาสเรียนรู้ สามารถทำได้ โดยการพาไป ทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการหรือที่มีความบกพร่องเพื่อให้นักเรียนได้เห็น และเรียนรู้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2548: 31) กล่าวว่า นักเรียนทั่วไป จำเป็นต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของเพื่อนก่อนที่เพื่อนจะเข้ามาเรียนร่วม

จากที่กล่าวมา นักเรียนทั่วไป ควรได้รับการเตรียมความพร้อม ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อให้เกิดการยอมรับและรู้จักวิธีปฏิบัติหรือช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้อง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า นักเรียน ในที่นี้หมายถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนทั่วไป โดยการบริหารจัดการเรียนร่วมนั้นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน ให้แก่นักเรียนทั้งสองกลุ่ม

E - Environment (สภาพแวดล้อม)

E - Environment (สภาพแวดล้อม) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เช่นผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษ ครูทั่วไป พ่อแม่ ผู้ปกครอง แพทย์เฉพาะทาง นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่นี้ หมายถึง สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียนที่เอื้ออำนวยความสะดวกและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งได้มีนักวิชาการกล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 51) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ แบ่งได้ 2 ประการ คือ

1. การจัดห้องเรียนและที่นั่งเรียนร่วม การจัดห้องเรียนไม่ว่าจะจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษ โดยเฉพาะหรือจัดแบบให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยห้องเรียนหนึ่งจะมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ไม่เกิน 3 คน หรือไม่เกิน 8-15 คน แล้วแต่กรณี ควรเป็นห้องที่ไม่มีเสียงรบกวนหรือมีเสียงรบกวนน้อยที่สุด เพราะเป็นการรบกวนทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาในการฟังและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขาดสมาธิและความสนใจ

2. รูปแบบของการจัดห้องเรียน จัดเหมือนการ จัดห้องเรียนเด็กปกติ คือ จัดให้มี

- โต๊ะครู จัดไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้อง
- กระดานดำจัดไว้หน้าห้องเรียน
- กระดานป้ายนิเทศ แผนภูมิ แผนที่ รูปแบบต่าง ๆ ติดไว้ที่ผนังห้องเรียน

- โต๊ะเก้าอี้เรียน ความเหมาะสมกับวัยของเด็กและการจัดโต๊ะเรียนควรจัดให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน
- ตู้เก็บเอกสาร คู่มือครู สื่อ อุปกรณ์ เพิ่มข้อมูลประจำตัวเด็ก เป็นต้น
- ที่ว่างสำหรับประกอบกิจกรรม นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดห้องเรียนซึ่งมีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ห้องฝึกพูด หรือเสริมวิชาการไว้ด้วย

เบญญา ชลธารันนท์(2546: 8 – 13) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมได้เต็มเวลา ก็อาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไปโดยแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไปโดยแยกนักเรียนออกไปจากเพื่อนทั่วไปให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภทตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโคมไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้นักเรียนมานั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้แสงสะท้อนจากหน้าต่างเข้ามารบกวนเวลาขณะที่นักเรียนดูกระดานดำ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรจัดที่นั่งประมาณแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้นักเรียนสามารถมองครูและเพื่อนนักเรียนในห้องได้ทั่วถึง

เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายนอกอาคาร มีดังนี้

- สถานที่ตั้ง จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการอย่างยิ่ง ถ้าปรับระดับพื้นที่ให้อยู่ในระดับเดียวกับประตูทางเข้า เพราะจะช่วยให้คนพิการเข้าออกได้สะดวกยิ่งขึ้น
- ชนิดของตัวอาคาร นิยมอาคารชั้นเดียวมากกว่าอาคารหลายชั้น และถ้าตัวอาคารมีมากกว่า 1 ชั้น ควรมีทางลาดหรือลิฟท์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น (Wheel chair)
- ทางเข้า ควรอยู่ในระดับเดียวกับประตู ถ้าอยู่คนละระดับควรมีทางลาดและบันได หากเป็นห้องชุดทางเข้าควรมีทางไปถึงห้องโถงชั้นล่าง บริเวณทางเข้าที่ใช้ในเวลากลางคืน ควรมีแสงสว่างไม่น้อยกว่า 5 แรงเทียน เพื่อช่วยให้คนที่มียาตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้พื้นผิว ทางเข้าควรปราศจากใบไม้ ขยะ และวัสดุชิ้นเล็ก ๆ ที่อาจทำให้คนพิการลื่นหรือสะดุดหกล้มได้

- ทางเดิน ควรกว้างอย่างน้อย 1.525 เมตร (60 นิ้ว) เพื่อให้เก้าอี้รถเข็น 2 ตัวสวนทางกันได้ ทางเดินไม่ควรมีความชันเกินร้อยละ 5 และควรเป็นพื้นระดับเดียวกันตลอดโดยไม่มีบันไดคั่น ถ้าทางเดินตัดกับทางเดิน หรือตัดกับทางรถ หรือเชื่อมกับลานจอดรถระดับของพื้นที่เชื่อมกันควรจะเป็นระดับเดียวกัน พื้นทางเดินที่เป็นกรวดหรือหินอาจไม่ปลอดภัยต่อคนพิการ สำหรับคนที่มีความพิการสาหัส เลื่อนราง สี่และลวดลายของทางเดินควรเป็นแบบง่าย ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนควรมีที่สังเกตตรงทางเดินที่ไม่สะท้อนแสงตลอดแนวขอบทางเดิน ซึ่งกว้างไม่ต่ำกว่า 0.610 เมตร ควรใช้วัสดุที่มีพื้นผิวแตกต่างกันตรงทางแยก จะช่วยคนที่มีความพิการสาหัสได้ดียิ่งขึ้น และหากทางเดินมาประจบกันมีลักษณะเป็นรูปตัวที (T) ให้ทำทางลาดจากทั้ง 3 ทิศทาง

- ทางข้าม ต้องมีทางลาดจากทางเดินสู่ถนน ในบริเวณทางข้ามไม่ควรมีท่อน้ำตรงทางเดินและทางข้าม หากจำเป็นต้องมีควรมีสัญลักษณ์เตือนที่เห็นได้ชัดเจนตรงขอบทางลาดควรมีพื้นผิวและสีที่แตกต่างออกไป อาจไม่ต้องใช้สีทา แต่ใช้วัสดุที่แตกต่างออกไป เช่น ใช้หินแกรนิตสีเทาอ่อนตรงขอบทางลาดบนถนนแอสฟัลต์สีดำ เป็นต้น

- ลานจอดรถ ควรมีที่จอดรถให้ใกล้เคียงตัวอาคารให้มากที่สุด และควรทำเครื่องหมายสากลที่บอกให้คนพิการทราบว่าเขาสามารถเข้าสถานที่นั้นได้ โดยเฉพาะสำหรับคนที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น ช่วงจอดรถสำหรับรถแต่ละคันควรกว้าง 3.660 เมตร (12 ฟุต) เพื่อให้คนที่มีความต้องการพิเศษใช้เก้าอี้เข็นเข็นผ่านได้ ไม่ควรให้คนที่มีความต้องการพิเศษเข็นเก้าอี้รถเข็นอ้อมไปหลังรถที่จอดอยู่และควรมีทางลาดเข้าสู่ทางเดินที่ใกล้บริเวณที่จอดรถที่สุด

- เกาะกลางถนน ใช้เกณฑ์เดียวกับทางเดิน

- ดันไม้ หลีกเลี่ยงการปลูกต้นไม้ที่ให้ผลหรือเมล็ดที่มีหนาม ซึ่งอาจร่วงตกลงพื้น หรือปลูกต้นไม้ที่มีรากโผล่เหนือพื้นดินใกล้ทางเดิน เช่น มะพร้าว สน ไทร ควรจัดการไม้ให้ส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้เลื้อยคลุมพื้นทางเดิน หากบริเวณนั้นมีสิ่งที่จะก่อให้เกิดอันตรายควรมีการเตือนไว้ตรงทางเข้า ควรปลูกต้นไม้ห่างจากทางเดินอย่างน้อย 2.140 เมตร (7 ฟุต) เพื่อไม่ให้กีดขวางคนพิการ และมีรั้ว อิฐ ซีเมนต์ ล้อมรอบบริเวณต้นไม้สูงพอที่จะป้องกันไม่ให้คนพิการตกลงไปในหลุมปลูกต้นไม้

- ร่องน้ำ ไม่ควรมีร่องน้ำบนทางเดิน หากจำเป็นต้องมีช่องตะแกรงปิดร่องน้ำ ช่องตะแกรงไม่ควรกว้างเกิน 1.30 เซนติเมตร (1/2 นิ้ว) เพื่อป้องกันไม่ให้ปลายไม้เท้า ไม้ค้ำยัน หรือล้อของเก้าอี้รถเข็นตกลงไปในช่องตะแกรง

เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายในอาคาร

- ประตูทั้งหมดภายในอาคารควรเปิดได้ง่าย และหากประตูในแบบปิดเองก็ควรปิดอย่างช้า ๆ เพื่อให้เวลาแก่คนที่มีความต้องการพิเศษได้ผ่านช่องประตูเข้ามา ประตูควรเปิดกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร (32 นิ้ว) และควรเปิดอัดได้ ประตูสองบานไม่เหมาะสำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษทางร่างกาย หากจำเป็นต้องมีก็ควรเปิดได้ง่าย ประตูแต่ละบานควรกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร (32 นิ้ว) นอกจากนี้ ควรมีวัสดุพวกขาทางทางด้านล่างของประตูสูงขึ้นมาจากพื้น 0.460 เมตร (18 นิ้ว) เพื่อสามารถใช้ไม้ค้ำยัน ไม้เท้า เครื่องช่วยเดินหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเก้าอี้รถเข็นคันได้ ที่ตั้งประตูควรเป็นท่อนขาตามแนวตั้งแทนที่จะเป็นลูกบิดทรงกลมเล็ก ๆ เพื่อช่วยให้นักที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นเปิดประตูได้ในระดับต่างกัน และควรมีสื่อที่แตกต่างจากส่วนอื่นของประตูเพื่อคนที่มีสายตาเลือนรางเห็นได้ง่าย หากเป็นประตูกระจกควรมีเครื่องหมายบอกไว้ เช่น วัสดุที่ติดกับสีของประตู เพื่อช่วยให้นักที่มีสายตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดเจน หากเป็นประตูแบบหมุนควรมีประตูธรรมดาอยู่ข้าง ๆ ด้วย เพราะประตูแบบหมุนไม่เหมาะกับคนที่มีความต้องการพิเศษที่จะเดินเข้าออกประตูทั้งหมด ไม่ควรมีธรณีประตู หากจำเป็นต้องมีไม่ควรสูงเกิน 0.635 เซนติเมตร (1/4 นิ้ว) เพราะคนที่มีความต้องการพิเศษที่ใช้เก้าอี้รถเข็นไม่สามารถเข็นเข้าออกได้หากสูงกว่านี้ และควรมีสัญลักษณ์เตือนว่าเป็นกรณีประตู เช่น ใช้สีติดกัน เป็นต้น ประตูอัตโนมัติควรมีราวจับข้าง ๆ ที่ควบคุมให้ประตูเปิดปิดควรอยู่กับพื้น เพื่อคนที่มีความต้องการพิเศษจะไม่ต้องใช้มือในการเปิดปิดเอง

- ทางลาด (ทั้งภายในและภายนอกอาคาร) พื้นของทางลาดควรทำด้วยวัสดุที่ไม่ลื่น เช่น ซีเมนต์ ความชันสูงสุดควรเป็น 1 : 12 ทางลาดควรกว้างอย่างน้อย 0.915 เมตร (36 นิ้ว) ทางลาดควรมีราวจับ 2 ข้าง และอยู่ห่างกันไม่น้อยกว่า 0.815 เมตร (32 นิ้ว) หรือไม่เกิน 0.915 เมตร (36 นิ้ว) ที่จับควรมีความยาวเลี้ยวทางลาดทั้งด้านบนและล่างออกไปอีก ไม่น้อยกว่า 0.300 เมตร (12 นิ้ว) และปลายราวจับ ทั้ง 2 ข้างควรงอเข้าหรือลง บริเวณด้านล่างของทางลาดควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันต่อไปอีก 1.800 เมตร (6 ฟุต) และด้านบน 1.220 เมตร (4 ฟุต) ถ้าทางลาดยาวมากควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันกันทุก 9.145 เมตร (30 ฟุต) หรือเมื่อเป็นทางเลี้ยวก็ต้องเป็นพื้นที่มีระดับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและเพื่อให้คนที่มีความต้องการพิเศษหยุดพัก ความยาวของพื้นที่ที่คั่นอย่างน้อย 1.220 เมตร (4 ฟุต) ความกว้างท่าทางลาด สำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น ความชันควรเป็น 1 : 20 และนักเรียนเหล่านี้สามารถใช้นันไดได้เพียงขั้นเดียว ถ้ามีขั้นบันไดตั้งแต่ 2 ขั้นขึ้นไป จะลำบากแก่การเลื่อนย้าย ฉะนั้น หากไม่สามารถมีทางลาดที่มีความชันตามเกณฑ์มาตรฐาน ก็ควรมีทางลาดที่มีความชัน 1 : 20

- บันได หากสามารถเอียงได้ไม่ควรมีบันได สำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษที่สามารถใช้บันไดได้ บันไดควรมีลักษณะมน และส่วนอื่นของพื้นบันไดแต่ละขั้นไม่ควรเกิน 0.040 เมตร (1 3/5 นิ้ว) บันไดแต่ละขั้นควรมีความสูงไม่เกิน 0.190 เมตร (7 1/2 นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดที่อยู่ในอาคาร และไม่เกิน 0.165 เมตร (6 1/2 นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดภายนอกอาคาร แต่หากน้อยกว่า 0.105 เมตร (4 นิ้ว) ก็จะเป็นอันตรายได้ บันไดภายในอาคารควรมีความกว้างอย่างน้อย 0.255 เมตร (10 นิ้ว) และภายนอกอาคารควรมีความกว้างอย่างน้อย 0.280 (11 นิ้ว) ความสูงของบันไดไม่ควรเกิน 2.440 เมตร (8 ฟุต) ควรมีสัญลักษณ์เตือนที่สัมผัสได้เพื่อบอกให้ทราบว่าทางเดินข้างหน้าจะเป็นบันไดลงไปสู่ชั้นล่าง ควรมีราวจับทั้ง 2 ข้างของบันได (ใช้มาตรฐานเดียวกับราวจับตรงทางลาด) นอกจากนี้รวมจับควรมีความสูงกว่าชั้นบันไดประมาณ 0.815 เมตร (2 ฟุต 8 นิ้ว) ถึง 0.915 เมตร (3 ฟุต) และหากมีเด็กจำนวนมากที่ต้องใช้บันได ควรมีราวจับอีกอันที่สูงจากชั้นบันได 0.610 เมตร (24 นิ้ว)

- ทางเดินสาธารณะภายในตัวอาคาร ควรมีราวจับอย่างน้อย 1 ด้าน และ 2 ระดับ คือ สูงจากพื้น 0.660 เมตร (26 นิ้ว) และ 0.815 เมตร (32 นิ้ว) เส้นผ่าศูนย์กลางของราวจับไม่ควรเกิน 0.040 เมตร (1 1/2 นิ้ว) และสามารถจับได้สะดวก ควรห่างจากฝาผนังประมาณ 0.040 เมตร (1 1/2 นิ้ว) ทางเดินควรมีความกว้าง 2.430 เมตร (8 - 12 ฟุต) และไม่ควรมีสิ่งกีดขวาง

- พื้น ควรเป็นพื้นเรียบแต่ไม่ลื่น ทำด้วยวัสดุที่ไม่เกาะเกาะหรือหลุดง่าย พื้นที่ดีที่สุดควรเป็นพื้นยาง ไม่ควรใช้วัสดุที่เป็นมันและสะท้อนแสง และหากพื้นบริเวณใดเป็นอันตรายต่อคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นควรมีสัญลักษณ์เตือนบอกที่สามารถสัมผัสได้

- แสงสว่าง แสงสว่างที่ใช้สำหรับคนทั่วไปเพียงพอแล้วสำหรับคนพิการทั่วไป แต่สำหรับผู้ที่มีสายตาเลือนรางต้องใช้ไฟที่มีแสงสว่างมากกว่าปกติ ควรใช้วัสดุที่พื้นผิวที่มีคุณสมบัติในการขจัดแสงสะท้อน แสงส่องเข้าตาหรือเงา และควรใช้แสงสว่างบอกตำแหน่งบันได ราวจับ ทางออก นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการใช้ไฟกะพริบ

- ห้องน้ำ ควรมีความกว้างอย่างน้อย 5 ฟุต และลึก 6 ฟุต ควรมีราวจับตรงด้านข้างและด้านหลังของโถส้วม ซึ่งทำด้วยท่อเหล็กยาวอย่างน้อย 2 ฟุต มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 1/4 - 1 1/2 นิ้ว คนพิการจะที่นั่งน้ำหนักลงบนราวจับมากเวลาใช้ส้วม ราวจับด้านหลังโถส้วมควรมีความสูงจากที่นั่งโถส้วมประมาณ 11 นิ้ว สำหรับราวจับด้านข้างให้คิดทำมุม 50 องศา กับพื้นที่กอดตรงโถส้วมควรติดกับฝาผนังห้องน้ำ เพราะคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นสามารถคลไต่ได้ง่าย ที่นั่งโถส้วมควรมีความสูงจากพื้น 10 นิ้ว สำหรับห้องน้ำผู้ชาย ที่ปีส้วมไม่ควรสูงเกิน 19 นิ้ว จากพื้น อ่างล้างมือควรมีความสูงจากพื้น 2 ฟุต กระจกควรมีความสูงจากระดับพื้น 3 ฟุต ถ้าจำเป็นควรติดกระจก 2 ระดับ กระจกเซ็ดมือและสบู่ควรมีวางในที่ต่ำพอที่คนพิการใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมถึง มีการถ่ายเทอากาศอย่างเพียงพอ มีแสงสว่างอย่างน้อย 20 แรงเทียน ถังน้ำควรมีสวิตช์เงินหรือตัวอักษรนูนขึ้นมาให้สัมผัสได้ ในห้องน้ำสิ่งสำคัญคือ ประตู

ห้องน้ำควรกว้าง 32 นิ้ว ควรเปิดออกด้านนอก และที่ล๊อคประตูควรเปิดออกได้จากภายนอกในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน พื้นห้องน้ำควรเป็นระดับเดียวกันทั้งหมด และถ้ามีแต่โถส้วมแบบนั่งของ ๆ ก็อาจดัดแปลงทำเป็นที่นั่งสูงขึ้นและเลื่อนเข้าไปคร่อมเมื่อใช้

- โทรศัพท์ ควรติดตั้งให้ต่ำพอสำหรับคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมไปหยิบหูฟัง และหมุนหมายเลขโทรศัพท์ได้ โทรศัพท์สูงจากพื้นประมาณ 64 นิ้ว หากเป็นโทรศัพท์สาธารณะ ควรติดตั้งตรงฝาผนังและหากเป็นตู้ก็ไม่ควรมีประตูและไม่ยกพื้นซึ่งทำให้คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็นเข็นเข้าไม่ได้ ควรใช้แสงสว่างอย่างน้อย 50 แรงเทียนส่องตรงที่หมุนและที่บอกวิธีใช้ และควรมีตัวเลขนูนหรืออักษรเบรลล์กำกับกับตรงที่หมุนหรือกดตัวเลข

- สวิตช์ไฟและปุ่มต่าง ๆ ควรติดตั้งให้ต่ำพอที่คนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมเปิดปิดได้ และมีอักษรเบรลล์กำกับสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

- ระบบเตือนภัย ควรเป็นระบบที่ทั้งได้ยินและมองเห็น เสียงควรดังพอที่คนหูตึงจะได้ยิน และระบบเตือนภัยที่มองเห็น ควรจัดเป็นแสงกระพริบน้อยกว่า 5 ครั้งต่อวินาที มีประตูทางออกฉุกเฉินไว้ให้คนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถสัมผัสและทราบได้ว่าเป็นประตูทางออกฉุกเฉิน

- ลิฟท์ หากคนพิการอาศัยอยู่ในอาคารที่มีสองชั้นขึ้นไป ควรมีลิฟท์ขนาด 25 ตารางฟุตปุ่มกดควรอยู่ต่ำพอที่คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็นสามารถกดได้ คือ อยู่สูงไม่เกิน 4 ฟุต จากพื้น ประตูลิฟท์ควรเปิดกว้างได้อย่างน้อย 2 ฟุต 8 นิ้ว และเปิดนาน 3 – 4 นาที ควรมีราวจับทั้ง 3 ด้าน ภายในลิฟท์และสูงจากพื้น 3 ฟุต ปุ่มกดภายในลิฟท์ ควรอยู่สูงจากพื้นไม่เกิน 4 ฟุต 11 นิ้ว และอยู่ห่างจากฝาประตู 1 ฟุต 8 นิ้ว ควรมีอักษรเบรลล์กำกับที่ปุ่มกดและมีเสียงบอกว่าลิฟท์นั้น (หนึ่ง ครั้ง) หรือลง (2 ครั้ง) และถูกสรุปบอกว่าขึ้นหรือลง ควรมีแสงที่เห็นได้ชัดเจนเมื่อกดควรมีเสียงบอกว่าลิฟท์ขึ้นลงถึงชั้นไหนและควรมีแสงสว่างภายในลิฟท์อย่างน้อย 5 แรงเทียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2548: 34) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด และจัดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษใช้สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและปลอดภัยและเข้าถึงได้ เช่น สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร และสภาพแวดล้อมภายในอาคาร

Wilson (1998: 231) กล่าวว่า ในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยไม่ใช่เพียงช่วยลดอุบัติเหตุและอันตรายเท่านั้น แต่ยังให้ความรู้สึกปลอดภัย เด็กจะสำรวจสิ่งแวดล้อม ถ้าพวกเขาารู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในการทำสิ่งนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องที่ทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปราศจากภาวะเสี่ยง สิ่งแวดล้อมที่มีขอบเขตของความเสี่ยงที่เป็นอิสระนั้น เด็กได้มีโอกาสพบประสบการณ์ใหม่ เด็กต้องการประสบการณ์ที่จะกระตุ้นการสำรวจและเรียนรู้จากความผิดพลาด การเล่นเสี่ยง ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ

2. สามารถเข้าถึงได้ ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน เด็กจะต้องเข้าถึงได้ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนนั้น เด็กจะต้องสามารถเคลื่อนที่อย่างอิสระและเข้าไปเรียนรู้กับสื่อและกิจกรรมกับเพื่อน ๆ เช่น จะต้องให้เก้าอี้ล้อเลื่อนเข้าถึงได้ ซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายสามารถเลือกที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของกิจกรรมได้

3. จัดพื้นที่ให้มากเท่าที่จะเป็นไปได้ อัตราส่วนขนาดห้องเรียนต่อจำนวนเด็ก จะต้องตัดสินใจอย่างรอบคอบในการวางแผนสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ พื้นที่จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับเก้าอี้และสื่ออุปกรณ์อื่น ๆ

4. การตอบสนอง การตอบสนองสิ่งแวดล้อมนั้น ครูจะต้องเลือกสื่อและวางแผนกิจกรรมซึ่งเตรียมส่งเสริมการเรียนรู้ในทางบวก ครูจะต้องแน่ใจว่าสื่อและอุปกรณ์อยู่ในสภาพใช้งานได้ทันที เช่น สีในจานไม้แห้ง หากเด็กพยายามใช้สื่อและอุปกรณ์เหล่านั้นแล้วไม่สมหวัง พวกเขาจะลดความพยายามที่จะทำงานเหล่านั้น

Gargiulo and Kilgo (2000: 210) ได้กล่าวถึงการออกแบบห้องเรียนจะต้องคำนึงถึงพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นในการจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ดังนี้

1. จัดพื้นที่ให้สามารถเปลี่ยนแปลงได้
2. ต้องคำนึงถึงอายุของเด็ก
3. ต้องคำนึงถึงความหนาแน่นของประชากร
4. ครูสามารถเห็นเด็กได้ทั่วถึง
5. เด็กสามารถเข้าถึงได้
6. มีความปลอดภัยและสะอาด
7. ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลง

8. ต้องคำนึงถึงอัตราส่วนครูต่อเด็ก

จากแนวคิดข้างต้น สรุปว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สามารถแบ่งได้เป็น สภาพแวดล้อมภายในอาคารเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน ทั้งนี้ในการออกแบบ และจัดสภาพแวดล้อมนั้นจะต้องจัดให้มีความสะดวก ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เหมาะสมแก่ความบกพร่องในแต่ละประเภทของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท ควรจัดให้นักเรียนเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด

บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม

บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นมีส่วนสำคัญ ในการที่จะช่วยเหลือผลักดันให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการหลายท่านได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องใน สภาพแวดล้อมไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 40) กล่าวว่า บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมได้แก่

1. การจัดเตรียมบุคลากร การจัดเตรียมบุคลากร ควรมีการจัดเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในระดับต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ เรียนร่วมอย่างเพียงพอและเข้าใจการปฏิบัติงานที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน

- ผู้บริหาร จะต้องมึเจตคติที่ดี มีหลักการบริหารจัดการเรียนร่วม จัดหาบริการ สนับสนุน ส่งเสริมให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร

- ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติ/ครูประจำวิชา ควรได้รับการฝึกให้มีความรู้ พื้นฐานและวิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วมของตน ควรเข้าใจวิธีการ ประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม มีความเชื่อว่า เด็กทุกคน สามารถเรียนร่วมได้และยอมรับให้เข้าเรียนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียน

- ครูประจำชั้นพิเศษ เป็นครูที่มีวุฒิทางการศึกษาหรือได้รับการฝึกอบรมทาง การศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะ และควรเป็นบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม มีความเชื่อว่าเด็กทุกคน สามารถเรียนรู้ได้และมีความต้องการพัฒนาตนเอง มีความตั้งใจในการสอน

- ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาการเพิ่มเติมจากการที่เด็กๆ ได้ เรียนในชั้นปกติ เป็นผู้ประสานให้คำแนะนำครูให้ปฏิบัติต่อเด็กที่มีความบกพร่องได้ถูกต้อง

2. การจัดเตรียมผู้ปกครอง การจัดเตรียมผู้ปกครอง อาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

- การปฐมนิเทศผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียน
- มีการนัดหมายและพบปะเป็นระยะ
- สนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมในรูปของอาสาสมัคร
- สนับสนุนผู้ปกครองให้รวมกลุ่มตั้งสมาคมผู้ปกครอง
- ครูสำหรับเนื้อหาที่ผู้ปกครองควรทราบ เช่น สิทธิที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระเบียบของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ แนวการสอนและการประเมินผลการเรียน บทบาทของผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน รายชื่อสถานศึกษาตลอดจนหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

เบญจา ชลธารันนท์(2546: 8 – 13) กล่าวว่า บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วม ผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูทางการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมแนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุมกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการ นอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศนำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ หรือจัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องอาสาเป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบ ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2548: 34 - 35) กล่าวว่า บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจะเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรม เช่น การจัดประชุมโดยเป็นผู้นำสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม สามารถสรุปได้ดังนี้คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชนรวมไปถึงผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยจะต้องมีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อให้เกิดยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เข้ามาเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป

จากการที่นักวิชาการให้ความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework) สามารถแบ่งสภาพแวดล้อมออกเป็นสองส่วนคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม ซึ่งทั้งสองสภาพแวดล้อมต้องมีการจัดให้อุปประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพต้องจัดให้อำนวยความสะดวกและปลอดภัย เข้าถึงง่าย ส่วนทางด้านบุคคลนั้น ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องมีการจัดเตรียมให้พร้อมที่จะยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการประสานงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม

A - Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน)

A - Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548: 35) สรุปได้ว่า A - Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน) หมายถึง กระบวนการทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและโรงเรียน หมายรวมถึงการบริหารและการใช้หลักสูตรเพิ่มเติม นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนยังหมายรวมถึง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และ แผนการสอนเฉพาะบุคคล(IIP) การตรวจสอบทางการศึกษา การใช้เทคนิคการสอนพิเศษ

การบริหารจัดการหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2546: 49) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร อาคาร สถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน เป็นต้น

เบญญา ชลธารินทร์(2546 : 13- 14) กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

1. การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปมาใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการเห็นอาจปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการได้ยินอาจปรับให้ไม่ต้องอ่านออกเสียง

2. การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาดังแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับหรือหลักสูตรคู่ขนาน) ซึ่งถือเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความพิการจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนโรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรงจะต้องมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่หลักสูตรตัดต่อหรือนำหลักสูตรในระดับประถมศึกษาขึ้นไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา สักส่วนของเนื้อหาหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเขียนได้ เลขคณิต ความเข้าใจในภาษาจะสูง และเมื่ออยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายจะค่อย ๆ ลดลง แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพจะต่ำในช่วงแรก ๆ แล้วจะค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไปให้มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียนที่เพื่อนนักเรียนทั่วไปเรียนอยู่

3. การจัดหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทานอาหาร การดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ การใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะการ

ใช้เว้นชชชช สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการเห็น ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียน ออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการได้ยิน เป็นต้น

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการ ดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งในที่นี้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม ซึ่งแบ่งออกเป็น การปรับ หลักสูตรทั่วไปเพื่อสามารถนำมาใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ และ การตัดหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยต้องมีการ วางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การ ประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ

จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และ แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

ผดุง อารยะวิญญู (2533: 169 - 170) กล่าวว่า การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Education Programmed) แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือที่เรียกว่า IEP เป็นแผนการ ศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็ก โดยปกติจะเป็นแผนระยะ 1 ปี และ มีการทบทวนทุกภาคเรียน แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลควรมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก
2. ระยะเวลาเริ่มใช้และระยะเวลาสิ้นสุดของแผน
3. ระดับความสามารถของเด็กในด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม การรับรู้ การช่วยเหลือตนเอง
4. จุดมุ่งหมายระยะยาว โดยทั่วไปกำหนดว่าเมื่อครบ 1 ปี แล้วเด็กควรจะเรียนรู้อะไรและ สามารถแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้าง
5. จุดมุ่งหมายระยะสั้น
6. สำหรับเด็กที่เรียนร่วมต้องระบุว่า เรียนร่วมเมื่อใด อย่างไร
7. บริการพิเศษที่จำเป็น
8. การประเมินผลต้องระบุว่าจะใช้วิธีใดมีขั้นตอนในการวัดและประเมินผลอย่างไร
9. การรับรองแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง

เบญญา ชลธารันนท์(2546 : 15-16) กล่าวว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เรียกชื่อย่อว่า IEP สถานศึกษาจะต้องจัดทำ IEP ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคลทุกคน โดยต้องตรวจสอบเพื่อบ่งชี้จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน รวมถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษ พุทธศักราช 2545 โดยให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปี เป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษ ในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กเรียนทั่วไปต่อคน

1. วัตถุประสงค์ในการใช้ IEP มีอยู่ 2 ประการ คือ

1.1 เป็นแผนการจัดการศึกษาที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ IEP หรือที่ประชุมเด็กเฉพาะกรณีเกี่ยวกับเด็ก ใน IEP จะมีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

1.2 เป็นเครื่องมือในการจัดการกับกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนทั้งหมด ฉะนั้น IEP ในแง่ที่เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอน จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลและวิธีการสอน

2. เหตุผลในการจัดทำ IEP

2.1 เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 และมาตรา 10 วรรค 3 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ซึ่งกำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และสิทธิในการรับบริการช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

2.2 เพื่อประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษตามความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละบุคคล

2.3 เพื่อประกันว่าได้มีการจัดบริการทางการศึกษาพิเศษต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้จริง

2.4 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) เป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องคนนั้น ๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2548: 6) ได้กล่าวว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) หมายถึง แผนการให้บริการทางการศึกษาพิเศษรายปีที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดทำซึ่งจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความสามารถของนักเรียนปัจจุบัน ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) นั้นเป็นแผนการศึกษาที่จัดทำให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล โดยปกติจะเป็นแผนระยะ 1 ปี และมีการทบทวนทุกภาคเรียน ซึ่งในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนี้จะบอกถึงจุดแข็ง และจุดอ่อนของแต่ละบุคคล รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) คือ แผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนคนนั้น เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP)

ตรวจสอบทางการศึกษา

เบญจา ชลธารันนท์(2546: 16) กล่าวว่า การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Assessment) หมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรมและร่างกาย รวมทั้ง ตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อการตัดแยก การกำหนดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การตรวจสอบทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่ใช้ในการรวบรวม ปัญหาเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดประเภท และคัดแยก นักเรียน รวมทั้งการวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

เทคนิคการสอน

การสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้นต้องอาศัยเทคนิควิธีการสอนที่นอกเหนือไปจากเด็กทั่วไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษเฉพาะของแต่ละบุคคล ทั้งนี้มีนักวิชาการได้นำเสนอ เทคนิคการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 39 - 40) สรุปว่า เทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียน ร่วมกับเด็กปกติ ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนร่วม ครูควรปรับปรุงแนวทางการสอนของครูเพื่อให้เด็กสามารถเรียนได้ ซึ่งอาจกระทำได้ดังนี้

1. ออกคำสั่งให้ชัดเจน ในการสั่งให้เด็กทำงานหรือคำสั่งอย่างอื่น ครูควรออกคำสั่งให้ชัดเจน ซึ่งอาจทำได้โดย
  - สั่งด้วยวาจาแล้วเขียนคำสั่งบนกระดาน
  - ออกคำสั่งอีกครั้งเปลี่ยนคำพูดใหม่โดยใช้ภาษาต่างๆ
  - อย่าสั่งให้เด็กทำงานหลายอย่างพร้อมกัน สั่งทีละอย่างเท่านั้น
2. กระทำการที่เป็นเชิงแนะคำตอบ(Prompt) แก่เด็กด้วย อาจเป็นการชี้แนะด้วยวาจาด้วย สีน้าท่าทาง ด้วยทางการชี้สาขาศาหรือทางสัมผัสก็ได้
3. ฝึกทักษะให้มากขึ้นในสิ่งที่นักเรียนทำผิด เช่น การสะกดคำ การบวกเลข การลบเลข ครูควรให้ทำสำแบบฝึกหัดมากขึ้น ครูควรชี้ให้เห็นประเด็นที่เด็กทำผิดด้วย
4. สอนซ้ำๆ การสอนเพียงครั้งเดียวอาจทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษจำไม่ได้หรือยังไม่เข้าใจครูควรอธิบายซ้ำๆ กันหลายครั้ง
5. ในการฝึกทักษะ ควรให้เด็กทำแบบฝึกหัดที่มีแนวทางให้เด็กปฏิบัติตามอย่างชัดเจน เพราะหากไม่มีสิ่งชักนำเด็กอาจทำไม่ได้ เช่น เด็กที่เขียนตัวอักษรหัวกลับ ควรมีลูกศรบอกทิศทางว่าควรลากเส้นไปทางทิศใดก่อน การบวกเลขจะต้องบวกเลขหลักใดก่อน มีเครื่องหมายบอกชัดเจน เป็นต้น
6. สอนให้ช้าลง ครูบางคนพูดเร็ว สอนเร็ว เด็กเก่งแฉตามครูทันแต่เด็กที่มีความล่าช้าในการเรียนอาจตามครูไม่ทัน จึงจำเป็นต้องสอนเด็กในอัตราที่ช้าลง

7. กำหนดเกณฑ์ที่ต่างกัน เด็กเก่งอาจสร้างผลงานตามเกณฑ์ที่สูง เด็กอ่อนอาจปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ต่ำ เกณฑ์สำหรับเด็กแต่ละคนอาจไม่เท่ากัน แต่ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจเสียก่อน มิฉะนั้นเด็กบางคนอาจมีปัญหาเกี่ยวกับความยุติธรรมในการมอบหมายงานของครู

8. ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่จำเป็นเข้าช่วย เช่น ในการทำเลข ครูควรอนุญาตให้ใช้ลูกคิดหรือเครื่องคิดเลข ในการอ่านเด็กที่มีปัญหาในการอ่านควรฟังเนื้อหาเดียวกันจากเทป โทรทัศน์ เป็นต้น หรือในการเสนอผลงานเด็กบางคนพูดไม่เก่งอาจนำเสนอในลักษณะของภาพประกอบ สมุดภาพ วีดิทัศน์ หรือนิทรรศการ เป็นต้น

9. จำแนกงานเป็นลํับย่อยๆ ให้เด็กเรียนทีละชั้นตามลำดับจากง่ายไปหายาก

10. ให้เวลาเพิ่ม ครูอาจให้เวลาตามความสามารถของเด็ก

11. กำหนดทางเลือก ครูควรให้ทางเลือกแก่เด็กบ้างอาจให้เด็กเลือกทำงาน 1 อย่าง ใน 2 อย่าง ที่ครูมอบหมาย

12. ให้แรงเสริมอย่างสม่ำเสมอ เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ต้องการคำตำหนิเพราะมีความผิดหวังมากแล้วในชีวิต ครูควรให้แรงเสริมให้มากและให้เด็กทำงานด้วยความสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานแรกที่ครูมอบหมายให้ทำ

เบญญา ชลธาร์นนท์(2546: 16- 17) กล่าวว่า เทคนิคการสอน เทคนิคการสอนที่ควรนำมาใช้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นพิเศษ มีดังนี้

1. การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นเครื่องมือ 2 อย่าง คือ เป็นเทคนิคการสอนและเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินเด็กว่ามีทักษะในเรื่องนั้น ๆ แล้วหรือไม่ การวิเคราะห์งาน สามารถใช้ได้หลายกรณี โดยทั่วไปคนหลายคนเข้าใจผิดคิดว่าการวิเคราะห์งานใช้สอนเฉพาะทักษะ การดำรงชีวิตหรือการฝีมือ แต่ในความเป็นจริงสามารถนำเทคนิคการวิเคราะห์งานไปใช้ในด้านวิชาการได้ด้วย ในวิชาคณิตศาสตร์ หากต้องการสอนทักษะใหม่ ต้องมีการประเมินพื้นฐานความรู้เดิมของเด็กก่อนที่จะเริ่มสอนทักษะใหม่ ในการวิเคราะห์งานจะช่วยให้ครูตรวจสอบได้ว่าเด็กจะต้องมีพื้นฐานวิชาความรู้อะไรก่อนมาเรียนเนื้อหา นี้ พิจารณาว่าเด็กมีพื้นฐานความรู้อยู่ในระดับใด แล้วเริ่มต้นจากจุดนั้นขึ้นมาเรื่อย ๆ

2. การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) หมายถึง วิธีการสอนที่ให้เพื่อนนักเรียนช่วยสอนให้เพื่อนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ แบบตัวต่อตัว หรือ 1 : 1 โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกันอายุเท่ากันแต่มีความสามารถสูงกว่ามาช่วยสอน

2. ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) ในการจัดการเรียนการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านวิชาการยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนนักเรียนทุกคนในการส่งเสริมกำลังใจและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเพื่อนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องทั่วไป เช่น นำทางไปห้องเรียน ห้องน้ำ และโรงอาหาร อ่านหนังสือบนกระดานหรือแผ่นใส สื่อสารกับผู้อื่น เขียนตัวอักษรปกติให้ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการฝึกทักษะทางสังคมระหว่างเพื่อนนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป การจัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในขณะที่เดียวกัน นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติต่อเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกแก่ตนเองอย่างถูกวิธี อย่างไรก็ตาม ครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนพึงระมัดระวังปัญหาบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องรอคอยเวลาที่จะมีผู้มาช่วยเหลือตลอดเวลา ส่วนนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนอาจทุ่มเทเวลาในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนมากเกินไป ในทางตรงกันข้ามนักเรียนผู้นั้นอาจเกิดความรำคาญและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนได้ ในบางกรณีนักเรียน ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนต้องการจะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนอย่างเต็มที่ หรือเกิดความรู้สึกว่าหากทำงานร่วมกันกับเพื่อนอาจต้องใช้เวลาที่มากกว่า จึงทำกิจกรรมต่าง ๆ แทนเพื่อนเกือบทุกกิจกรรมอาจส่งผลให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำอะไรไม่ได้ดีพอ และรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าไปในที่สุด ดังนั้นครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจึงควรให้ความรู้ในการปฏิบัติตนระหว่างเพื่อนให้เข้าใจก่อน หากพบว่าเกิดปัญหาใด ๆ ครูควรช่วยเหลือและแนะนำเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ทิสนา แคมมณี(2547: 478) กล่าวว่า เทคนิค คือ กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการขั้นตอน วิธีการ หรือการกระทำใด ๆ เพื่อช่วยให้กระบวนการขั้นตอน วิธีการ หรือการกระทำนั้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น เทคนิคการสอน จึงหมายถึง กลวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอนหรือ การดำเนินการทางการสอนใด ๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิ

จากข้อความเบื้องต้น เทคนิคการสอน หมายถึง การกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนรู้ เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน วิธีการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือตนเองในการเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ให้แรงเสริม การให้เพื่อนช่วยสอน หรือระบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

รายงานความก้าวหน้าของนักเรียน

การรายงานความก้าวหน้า ทำให้เราสามารถรับรู้ได้ถึงพัฒนาการ จุดที่ต้องการความช่วยเหลือของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้อย่างรวดเร็วเพื่อที่จะส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง นักวิชาการได้กล่าวถึงการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนไว้ดังนี้

เบญญา ชลธารันนท์(2546: 18) กล่าวว่า การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจาก IIP ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะ และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีการระบุว่าประเมินโดยวิธีใดและใช้เกณฑ์อะไร โดยอาจนำเสนอในรูปแบบของกราฟแท่ง กราฟเส้นประกอบการบรรยาย หรือคิดเป็นคะแนนและเกรดในชั้นประถมศึกษาครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษที่ร่วมกันสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมอาจแยกกันประเมินผลนักเรียน กล่าวคือ ครูแต่ละคนประเมินผลและให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประกอบด้วยแล้วจึงนำผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงพ่อแม่ของตัวนักเรียนเอง

การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน สามารถสรุปได้ว่า เป็นการรายงานถึงผลการเรียนพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเราสามารถติดตามได้จากแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการสอนเฉพาะบุคคลที่ได้จัดทำขึ้นเป็นประจำในแต่ละปี ซึ่งจะระบุพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่แรกรับจนถึงปัจจุบันที่เรียน

จัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน

การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดภายในชั้นเรียนและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอกโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ขานพาหนะ ที่พัก ฯลฯ เพื่อช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ในวิชาพลศึกษาจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น กิจกรรมห้องสมุดให้มีการปรับห้องสมุดโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้คนพิการทุกประเภทมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จัดให้มีบริการหนังสือในรูปแบบของหนังสือเสียง เป็นต้น(เบญญา ชลธารรัตน์2546: 18)

การประกันคุณภาพ

วัตถุประสงค์หลักในการจัดการเรียนร่วม คือ คุณภาพของการศึกษาและของผู้เรียนที่เรียนร่วมกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป การประกันคุณภาพจึงนับเป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วม นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพไว้ดังนี้

ณรงค์ ณ ลำพูน และ เพ็ชรี รูปวิเชตร(2546: 19) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าการดำเนินการของสถานศึกษา ได้เป็นไปตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ นั้น และก่อให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงพอใจ และพึงประสงค์ตามที่คาดหวังไว้

เบญญา ชลธารรัตน์(2546: 18 – 20) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมขึ้นมา โดยที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพ ควรมีขั้นตอนการทำงานดังนี้
  - 1.1 ประชุมเพื่อแถลงนโยบายกับผู้บริหาร ครู บุคลากรอื่นในโรงเรียนและผู้ปกครอง

- 1.2 จัดทำป้าขนิเทศ แผ่นพับเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบนโยบาย
- 1.3 ประชุมปรึกษาหรือเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกณฑ์ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจน
- 1.4 กำหนดกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม
  - การจัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม
  - จัดห้องสอนเสริม
  - จัดประชุมครู/ผู้ปกครองอย่างน้อย 2 ครั้ง/1 ปีการศึกษา
  - จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
  - จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)
- 1.5 ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม รวมทั้งดูความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมด้วย
- 1.6 นำเสนอผลการประกันคุณภาพให้ผู้บริหารและบุคลากรอื่น ๆ ทราบ
- 1.7 หากมีหน่วยงานภายนอกมาขอผลการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมก็สามารถนำเสนอผลการประกันคุณภาพให้แก่หน่วยงานภายนอกได้รับทราบผลการดำเนินงาน

2. กลไกในการดำเนินงาน เมื่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพได้มีการประชุมและรับทราบนโยบายร่วมกันแล้ว การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมนั้น เป็นระบบการประเมินผลภายใน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเอง (Self-evaluation)

กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนร่วมนั้นจะต้องเริ่มจากขั้นตอนดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนร่วม เนื่องจากการจัดการเรียนร่วมนั้นต้องมีบุคคลหลายกลุ่มเข้ามาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

2.2 การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดขึ้นซึ่งคณะทำงานจะต้องมีแผนงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจน อาจจัดทำเป็น ปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัน เดือน ปี ของการเริ่มต้นปฏิบัติงานและกำหนดวันสิ้นสุดเพื่อจะได้วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป

2.3 การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบตนเองนั้นต้องมีฐานข้อมูลในการรองรับอย่างชัดเจน คณะทำงานต้องกำหนดองค์ประกอบหรือตัวชี้วัด รวมทั้งเกณฑ์ในการชี้วัดที่ชัดเจน คณะทำงานอาจกำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

2.4 การปรับปรุงแก้ไข (Action) การปรับปรุงแก้ไขเกิดจากการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานจากการประเมิน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.5 การรายงานผลการประเมิน คณะทำงานจะต้องจัดรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) กำหนดแบบการนำเสนอและรูปแบบการเผยแพร่โดยต้องเผยแพร่ให้บุคลากรทุกกลุ่มและทุกคนรับทราบ

3. กิจกรรมการประกันคุณภาพ การจัดกิจกรรมการประกันคุณภาพนั้นจะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกกลุ่ม ถือว่าการประชุมหรือการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประกันคุณภาพการ จัดเรียนร่วมเป็นกิจกรรมแรกที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพ การจัดการเรียนร่วมจะต้องทำ จากนั้นควรมีการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกคนให้รับทราบ โดยมีวิธีการดังนี้

3.1 จัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียน ซึ่งควรจัดเป็นระยะ ๆ แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3.2 จัดทำแผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลทั่วไปได้รับทราบ

3.3 จัดประชุมครู/ผู้ปกครอง/นักเรียน เพื่อให้รับทราบในเรื่องการประกันคุณภาพของการจัดการเรียนร่วม

3.4 จัดอบรมครูให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนร่วม ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ โดยอาจเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย

3.5 ส่งครู/บุคลากรไปอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการความรู้ในด้านการจัดการเรียนร่วม การศึกษาพิเศษ ตามหน่วยงานต่าง ๆ

ดังนั้น การประกันคุณภาพ จึงเป็นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อก่อนให้เกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนร่วม โดยสามารถดำเนินการจัดแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินกิจกรรม เผยแพร่ และตรวจสอบการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมมีคุณภาพ

การรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

การรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เข้ามาเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปนั้นจัดได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนพอสมควรเนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายเช่น ผู้ปกครอง ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ชำนาญการด้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อที่จะสามารถคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการรับเด็กเข้าเรียน ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้มีการเสนอแนะขั้นตอนการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไว้ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542: 45- 46) กล่าวถึง การรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้นสามารถทำได้โดย การดำเนินการสำรวจและคัดแยกเด็ก ซึ่งเป็นกระบวนการในการช่วยเหลือเพื่อตัดสินใจว่านักเรียนคนใดมีความต้องการพิเศษหรือไม่อย่างไร ดังขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ครูต้องทำการประเมิน โดยทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง และสัมพันธ์กับการเรียนการสอนว่าเด็กคนใดผิดปกติบ้างหรือไม่ ผลที่ได้รับจากการประเมินตามขั้นตอนนี้จะเป็นข้อมูลในการคัดแยกเด็กเบื้องต้นหลังจากที่ได้ติดตามสังเกตพฤติกรรมแล้วครูจะทราบปัญหาที่มากกระทบต่อพัฒนาการของเด็กได้
2. หากครูยังไม่แน่ใจว่าเด็กที่ค้นพบนั้น มีความคิดแน่ชัดหรือไม่ครูก็อาจประเมินตามขั้นตอนที่ 1 อีกครั้งหลังจากได้คำตอบแน่นอนแล้วว่าเด็กมีความผิดปกติให้ดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป
3. ครูและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ช่วยกันรวบรวมข้อมูลความคิดปกติของเด็กอย่างละเอียดโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ การทดสอบมาตรฐานการสังเกตพฤติกรรม การเยี่ยมบ้านและสัมภาษณ์ผู้ปกครองแล้วบันทึก
4. คณะทำงานประเมินดูว่าข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอหรือไม่ ถ้ายังไม่เพียงพอก็ต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในขั้นตอนที่ 3 ใหม่
5. พิจารณาว่าเด็กที่คัดเลือกลูกนั้น ควรได้รับการช่วยเหลือโดยวิธีใดบ้าง ถ้าเด็กมีความต้องการพิเศษถึงขั้นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษแขนงใด ครูจะได้ส่งเด็กไปขอรับบริการพิเศษ
6. ในกรณีที่ตัดสินใจส่งต่อ ครูจะต้องเตรียมเอกสารและรายงานตามความจำเป็น เพื่อขอรับบริการพิเศษจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. การปฏิบัติงานครูที่รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วม จะต้องศึกษาหลักสูตรและปรับแผนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล และประสานงานทั้งด้านการเรียนการสอนและวางแผนขอรับบริการพิเศษที่จัดอยู่ภายในโรงเรียนต่อไป

อุบล เก่นวารี(2542: 56–57) กล่าวถึง สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการรับเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีดังนี้

1. สำรวจข้อมูลและรูปแบบในการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน รวมถึงประเภทและจำนวนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่โรงเรียนสามารถรับเข้าเรียนร่วมได้
2. ประชุมชี้แจงบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครองเพื่อให้เข้าใจถึงหลักในการจัดการเรียนร่วม และเห็นคุณค่า สักดิ์ศรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. อบรมให้ความรู้ในการจัดการศึกษาและวิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแก่ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. ประกาศรับสมัครเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยสามารถทำได้ 2 กรณี คือ โรงเรียนเปิดรับสมัครและคัดแยกเด็กเองหรือ ทางสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครทำการคัดแยกเด็กแล้วส่งไปตามโรงเรียนที่ไม่ได้เปิดรับสมัคร
5. แต่งตั้งคณะกรรมการรับสมัครเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยจะรับเด็กที่มาสมัครทุกคน
6. แต่งตั้งคณะกรรมการคัดแยกเด็ก ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญการศึกษาพิเศษ จากกระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัย ราชภัฏ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์
7. คณะกรรมการทำการคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
8. ประกาศผลการคัดแยก
9. ส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วม

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา(2543: 29) กล่าวถึงการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีอายุในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ
2. ไม่เป็นโรคติดต่อที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคลากรในโรงเรียน
3. ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน จนส่งผลให้เกิดความยากลำบากต่อการจัดการศึกษา
4. เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการได้ยินมีระดับการได้ยินระหว่าง 26 – 90 เดซิเบล
5. เด็กที่มีความต้องการพิเศษสติปัญญา มีระดับเข่าปัญญาระหว่าง 50 - 70
6. เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา
7. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

จากที่กล่าวมาสรุปว่า การรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมนั้น จะต้องผ่านการตรวจสอบคัดแยกระดับความพิการก่อนที่จะเข้ารับการเรียนร่วม โดยจะต้องไม่มีความพิการมากจนเกินระดับที่กำหนด ทั้งนี้ทางโรงเรียนสามารถกระทำได้โดยแต่งตั้งคณะกรรมการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงแต่งตั้งคณะกรรมการคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกาศรับสมัครเมื่อเด็กผ่านการคัดเลือกจึงส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนร่วมชั้นกับเด็กทั่วไป

การจัดตารางเรียน

เบญญา ชลธารันนท์(2546: 23- 25) กล่าวว่า การจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริมจำนวนเด็กที่ครูสอนเสริมจะต้องให้บริการควรเริ่มจากจำนวน 5 – 6 คน ในสัปดาห์แรก ๆ แล้ว ค่อย ๆ เพิ่มจำนวนเด็กขึ้นในสัปดาห์ต่อมาทีละสัปดาห์ แต่ควรจัดให้บริการตามจำนวนที่ต้องรับผิดชอบภายใน 6 สัปดาห์ ยกตัวอย่างเช่น ในสัปดาห์แรกที่ให้บริการจัดตารางบริการให้แก่เด็ก 6 คน แล้วสัปดาห์ถัดไป เพิ่มอีก 2 คน รวมเป็น 8 คน และอีกสัปดาห์ถัดไปเพิ่มอีก 2 คน รวมเป็น 10 คน (หากครูต้องรับผิดชอบเด็ก จำนวน 10 คน) การค่อย ๆ ทขอยจัดบริการให้แก่เด็กเช่นนี้ จะช่วยผ่อนคลายความยุ่งยากในการที่จะต้องจัดตารางเวลาให้บริการแก่เด็กเช่นนี้ ครูสอนเสริมจะต้องประสานงานกับครูทั่วไปทุกชั้นเรียนที่เด็กกระจายอยู่และจัดเวลาในแต่ละวันให้กับตนเองให้มีเวลาสำหรับเตรียมการก่อนเด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริมหรือก่อนที่ครูสอนเสริมจะเข้าไปให้บริการในชั้นเรียน จัดให้มีเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบเด็กบางกรณี และจัดให้มีเวลาที่จะให้คำแนะนำปรึกษาหารือกับครูคนอื่น ๆ

การจัดตารางเวลาที่จะทำให้ทุกฝ่ายยอมรับเป็นสิ่งที่ยาก ฉะนั้น ครูสอนเสริมจึงต้องคำนึงถึงดีกว่าตารางเวลาที่จัดให้กับเด็กที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้น เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก รวมทั้งตัวครูด้วย

การประสานความร่วมมือ

ผดุง อารยะวิญญู (2533: 199) กล่าวว่า การเรียนร่วมอาจไม่ประสบผลสำเร็จหากขาดการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นควรให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ทุกฝ่าย ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะสามารถทำให้การจัดการเรียนร่วมดำเนินไปได้ด้วยดีบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ควรได้รับความร่วมมือได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่สอนเด็กทั่วไป นักเรียนทั่วไป เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้ปกครอง

อุบล เล่นวารี(2542: 99) กล่าวว่า การประสานความร่วมมือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องาน โดยเฉพาะงานการศึกษาพิเศษเรียนร่วม งานนี้จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน ชมรม มูลนิธิ หน่วยงานสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในสังคมอย่างหลากหลาย เนื่องจากการเรียนร่วมจะจัดได้อย่างสมบูรณ์ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา ได้พัฒนาเต็มศักยภาพของตน

เบญญา ชลธารินทร์(2546 : 36- 38) กล่าวว่า การประสานความร่วมมือนั้นควรมี การประสานงานกับบุคคลอื่น การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นหน้าที่ของหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ แพทย์ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ รวมไปถึงเพื่อนครูในโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไป และบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนจึงควรมีการร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้ได้พัฒนามากที่สุด ครูที่สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของครูผู้ใช้รูปแบบที่จะต้องประชาสัมพันธ์งานของตน และขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ ด้วยเทคนิควิธีที่เหมาะสมแก่กาลเทศะ ดังนี้

การประสานงานกับผู้ปกครอง พยายามส่งเสริมให้ผู้ปกครองรับผิดชอบในการอบรมดูแลนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องให้มากขึ้น โดยครูช่วยสอนวิธีฝึกส่งเสริมให้ผู้ปกครองโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และควรติดต่อกับผู้ปกครองและ/หรือสมาชิกอื่น ๆ ที่บ้านนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องโดยเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ที่พอจะทำได้

- พูดคุยเกี่ยวกับตัวเด็กในแต่ละวันกับผู้ปกครองและ/หรือสมาชิกอื่น ๆ ในช่วงเวลามารับและมาส่งนักเรียน
- สอบถามผู้ปกครองเกี่ยวกับการพาลูกไปพบแพทย์หรือนักวิชาชีพต่าง ๆ เช่น แพทย์และ/หรือนักวิชาชีพแนะนำอย่างไรและได้ทำตามที่แนะนำหรือไม่
- ขอให้ผู้ปกครองฝึกเด็กเพิ่มเติมโดยอธิบายหรือสาธิตวิธีฝึกให้และคอยถามผลการฝึก หรือให้ผู้ปกครองบันทึกผลการฝึกมาส่งทุกสัปดาห์ ถ้าในบ้านของเด็กมีญาติผู้ใหญ่หรือพี่ที่โตพอจะช่วยฝึกน้องซึ่งใกล้ชิดกับเด็กและเต็มใจช่วยฝึกเด็ก ก็ควรขอความร่วมมือด้วย โดยเฉพาะถ้าบุคคลดังกล่าวมีการศึกษาและความสามารถในการสอนเด็กสูงกว่าผู้ปกครองซึ่งอาจเรียนน้อยและมีภาระมาก ไม่สามารถในการช่วยฝึกเด็ก
- เชิญผู้ปกครองให้มาพบเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับตัวเด็กเดือนละครั้ง หรือภาคเรียนละครั้ง สำหรับผู้ปกครองที่ไม่ค่อยได้มาโรงเรียน

- แจกผลการเรียนของเด็กให้ผู้ปกครองทราบทุกสัปดาห์หรือทุกเดือน

การประสานงานกับนักวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญ พยายามใช้ประโยชน์จากการเป็นผู้รู้ของนักวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น เท่าที่โอกาสจะอำนวยและควรทำสิ่งต่อไปนี้อย่างที่พอจะทำได้

- พาเด็กไปพบนักวิชาชีพเพื่อรับการวินิจฉัยและบริการเสริม
- ติดต่อประสานงานกับนักวิชาชีพ เช่น โทรศัพทท์ เขียนจดหมาย เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ขอคำแนะนำว่าจะให้ทางโรงเรียนช่วยอะไรได้บ้าง
- ขอให้นักวิชาชีพสาธิตและแนะนำการให้บริการเสริมแก่นักเรียนเพื่อจะได้นำมาทำตามที่โรงเรียน
- เชิญให้นักวิชาชีพมาเยี่ยมที่โรงเรียน เพื่อนิเทศการให้บริการเสริมแก่เด็กเดือนละครั้ง หรือภาคเรียนละครั้ง

การประสานงานกับบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรมีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส กิริยาท่าทางที่สุภาพ และรู้จักดูจังหวะในการพูดเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

การประสานความร่วมมือสรุปได้ว่า คือ การประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วม เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีพัฒนาการที่เหมาะสม ได้รับความพอใจสูงสุดทางการศึกษาแบบเรียนร่วม

การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล

การนิเทศ

กิติมา ปรีดีคิลก(2532: 262) กล่าวว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการชี้แนะ แนะนำและให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางเอาไว้

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2546: 223) กล่าวว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการจัดการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ดังนั้น การนิเทศ หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครู เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนร่วม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ติดตาม

อุบล บรรหาศุภวาท(2527: 454) กล่าวว่า การติดตามงาน หมายถึง การตรวจตราวิธีปฏิบัติและผลงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลหรือไม่ และมีอุปสรรคปัญหาประการใดบ้าง เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไข โครงการนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์(2537: 25) กล่าวว่า การติดตามงาน หมายถึง กระบวนการเก็บข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ แล้วใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการแก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ

จากแนวคิดข้างต้น การติดตาม หมายถึง กระบวนการที่เก็บข้อมูล ในการปฏิบัติงานจัดการเรียนร่วมว่าได้ผลตรงตามแผน และมีอุปสรรคใดต้องแก้ไขเพื่อให้การจัดการเรียนร่วมดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเมินผล

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538: 39) การประเมินผลแผน หมายถึงการประเมินผล การปฏิบัติงานว่าได้บรรลุตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ สำหรับกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติมีดังนี้ ผลการปฏิบัติงานได้ตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด ปัญหาและอุปสรรคที่พบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผน และ สมควรที่จะมีการทบทวนแผนปรับแผนหรือไม่

ผดุง อารยะวิญญู (2533: 213) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติ การวัดผลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างไปจากการวัดผลสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้ เพราะว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกันตั้งแต่ในระดับน้อย ปานกลาง จนกระทั่งระดับมาก การวัดผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับการกำหนดไว้ในหลักสูตรหรือแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนจะต้องมีแผนการศึกษานี้ เด็กบางคนอาจเรียนหลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ การวัดผลจึงต้องดำเนินไปในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเด็กปกติ ถ้าแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างไปจากหลักสูตรเด็กปกติมาก การวัดผลไม่จำเป็นต้องเหมือนกับเด็กปกติโดยยึดหลักว่า สอนสิ่งใด วัดสิ่งใด ซึ่งสามารถกระทำได้ดังนี้

1. กำหนดลำดับขั้นตอนของทักษะ ครูอาจจำเป็นต้องกำหนดทักษะทางการเรียนของเด็กเป็นขั้นย่อยๆ และสอนให้เด็กมีทักษะตามขั้นย่อยๆ แล้ววัดผลโดยการทดสอบด้วยวิธีหลายวิธี เมื่อเห็นว่าเด็กมีทักษะตามขั้นย่อยๆ เหล่านั้นแล้ว ให้ถือว่าเด็กสอบผ่านแล้ว
2. ไม่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับเด็กอื่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนมีหลักสูตรของตนเองแต่ละคนเรียนไม่เหมือนกัน ความก้าวหน้าในการเรียนของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างคนต่างเรียน ต่างคนต่างมีความก้าวหน้า จึงไม่ควรนำผลการเรียนของเด็กมาเปรียบเทียบกับเด็กปกติ หรือใช้เกณฑ์เดียวกับเด็กปกติ ควรเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กเองว่าเด็กมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเพียงใด
3. ครูร่วมกันให้เกรด ในกรณีเด็กเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา และเด็กได้รับการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ เกรดที่เด็กจะได้รับไม่ควรมาจากครูคนเดียว เพราะมีครูสอน 2 คน ครูทั้งสองคนจึงควรมีบทบาทเท่ากันในการให้เกรดเด็ก
4. ให้เกรดจากคะแนนรวม การให้เกรดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจำแนกคะแนนออกเป็นกิจกรรมย่อยต่างกัน เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีข้อจำกัดหลายด้าน จึงจำเป็นต้องให้เกรดเด็กจากกิจกรรมหลายด้าน เช่น การร่วมกิจกรรม การมาเรียน การนำเสนอ โครงการ การสอนย่อย การสอบปลายภาค

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2546: 166) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นการพิจารณาคัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำ บางทีขึ้นอยู่กับการวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการรวมการวัดหลายๆทาง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประสอบการพิจารณา การประเมินแต่ละครั้งจะประกอบด้วย

- ผลการวัดที่ได้จากการกระบวนการต่าง ๆ เช่น จากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ
- เกณฑ์การพิจารณา เพื่อใช้เป็นหลักหรือแนวทางในการพิจารณา
- การตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลระหว่างการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนด

จากที่กล่าวมาการประเมินผล เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริง และการกระทำ การประเมินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติมีความแตกต่างไปจากการวัดผลสำหรับเด็กปกติทั้งนี้ เพราะเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกัน

ดังนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนของการจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ทหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หลักสูตร ซึ่งในที่นี่จะเป็นหลักสูตรการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล(IIP) ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคล รวมไปถึง การรายงานความก้าวหน้า การประสานความร่วมมือ การนิเทศ ติดตามผล ประเมินผลและการปรับปรุงงาน

T - Tools (เครื่องมือ)

T - Tools (เครื่องมือ) หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ นโยบาย งบประมาณ สื่อ บริการ ดำรา สิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงเทคโนโลยีที่ช่วยให้ความสะดวกแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพอื่น และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 19) กำหนดนโยบายการเรียนร่วมไว้ในรัฐธรรมนูญโรงเรียนเนื่องจากการเรียนร่วมเป็นภาระงานสำคัญของโรงเรียนที่จะตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ที่เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

มีสิทธิเข้ารับการศึกษาย่างเสมอภาค แต่ประชาชนผู้ปกครองและชุมชนยังไม่ค่อยมั่นใจในโอกาส และสิทธินี้ เนื่องจากโรงเรียนมีนโยบายที่ไม่ชัดเจนในการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียน ดังนั้น เพื่อความชัดเจนและความมั่นใจต่อทุกฝ่าย โรงเรียนจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายการเรียนร่วมไว้ในธรรมนูญโรงเรียน ไว้สำหรับดำเนินการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียน และเป็น สัญญาประชาคมที่จะพัฒนาการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียน

การกำหนดนโยบายการเรียนร่วมไว้ในธรรมนูญโรงเรียน หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานทางการบริหารจัดการในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และการให้การช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตน ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามภาระหน้าที่

ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมอาจกำหนดแนวทางในการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจน เช่น ความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ วิธีการ และผู้รับผิดชอบ แล้วดำเนินการต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 13-14) เช่น

1. ประชุมชี้แจงบุคลากรในหน่วยงาน ให้ตระหนักต่อหน้าที่ในการจัดการศึกษาของชาติ เห็นความสำคัญของทรัพยากรเด็ก ตลอดจนความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนร่วม
2. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการเรียนร่วม และมอบหมายอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการอาจจะประกอบด้วยผู้บริหารหน่วยงาน ผู้ช่วย หัวหน้างาน ครูปกติและครูการศึกษาพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
3. กำหนดแผนดำเนินงาน
4. ชี้แจงข้อตกลงบางประการของหน่วยงานนั้น ๆ ต่อบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง

การกำหนดนโยบายการเรียนร่วมไม่ควรดำเนินการเพียงลำพัง เพราะจะทำให้นโยบายนั้นไม่เป็นที่ยอมรับ และอาจประสบความล้มเหลวหรือขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายการเรียนร่วมควรให้บุคคลหรือหน่วยงานที่มีความรู้ ความชำนาญ มีศักยภาพที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เช่น

1. ผู้บริหารโรงเรียน สามารถให้ข้อมูล จุดเด่น ข้อจำกัด และศักยภาพของโรงเรียน ตลอดจนระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ฯลฯ
2. ครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอน สามารถให้ข้อมูลด้านประสบการณ์ของการสอน การจัดการกิจกรรม การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล

3. ผู้ปกครอง สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก พฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก ความต้องการในการพัฒนาแก่เด็ก แนวทางการให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
4. แพทย์ สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วย สุขภาพ การพัฒนา การบำบัด การฟื้นฟู และการให้คำแนะนำ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ จะช่วยเหลือในด้านวิชาการ การให้คำปรึกษา แนะนำในการจัดการเรียนการสอน
6. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชน สามารถเสนอความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับเด็ก การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือ หรือการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน
7. ผู้นำทางศาสนา สามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน การประชาสัมพันธ์
8. หน่วยราชการองค์กรท้องถิ่น เช่น โรงเรียนอื่น ๆ อำเภอ โรงพยาบาล สาธารณสุข องค์กรบริหารส่วนตำบล สามารถให้ความร่วมมือ การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สื่อ การบำบัดรักษา การมีส่วนร่วมในด้านวิชาการ การส่งค่อนักเรียน เป็นต้น

เบญจา ชลธารรัตน์(จากการเสวนาเรื่อง ร่วมเรียนสู่การเรียนรู้ร่วม วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2548 ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ 4 จังหวัดศรีสะเกษ) ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้อาศัยโอกาส สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การสอนเด็กพิเศษการเป็นความสุขใจ ควรส่งเสริมนักเรียนพิการให้ประกอบอาชีพได้ คนที่ไม่พิการโชคดี ฉะนั้นควรให้โอกาสคนพิการได้รับการศึกษาและได้กล่าวถึงนโยบายเรื่องการเรียนร่วมสรุปได้ดังนี้

1. นโยบายรัฐบาล จัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนาการศึกษา 25,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งรวมถึงการจัดสรรอัตรากำลังครูที่กระทรวงศึกษาธิการ 69,000 คน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขาดครู 3,802 คน นอกจากนั้นจะจัดซื้อคอมพิวเตอร์ เพื่อทำเครือข่ายทางการศึกษา ซึ่งรวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย
2. ข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการตอบสนองจากนายกรัฐมนตรื ได้แก่
  - 2.1 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษขอให้จ้างครูต่อเนื่องรวม 3,000 อัตรา ในตำแหน่งพนักงานราชการ
  - 2.2 บิดาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษขอให้จัดสรรกองทุนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 300 ล้านบาทต่อปีทุกปี โดยอาจใช้เงินจากโครงการสลากพิเศษ 3 ตัว และ 2 ตัว
  - 2.3 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้เรียนใกล้บ้านและอยู่กับครอบครัว

2.4 ผู้ปกครองเด็กออทิสติกขอให้พัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกอย่างครบวงจร โดยเริ่มโครงการนำร่องที่ขอนแก่น

3. โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

3.1 ตั้งเป้าจะจัด 1 อำเภอ 1 โรงเรียนประถมและ 1 โรงเรียนมัธยม

3.2 ในปี 2547 ได้ดำเนินการทั่วประเทศรวม 390 โรงเรียน

3.3 ในปี 2548 จะดำเนินการ 2,000 โรงเรียน อำเภอละ 2 โรงเรียน

3.4 นโยบายเรียนร่วม กำหนดเป้าหมายโดยยึดจากสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

ด้านการศึกษาของ UNESCO

3.5 โรงเรียนต้องประกันการจัดการศึกษาให้มีลักษณะ 4A ได้แก่

Availability จัดให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาโดยไม่ปฏิเสธการรับเด็ก แม้แต่คนเดียว (Zero Reject)

Accessibility จัดการศึกษาที่ทุกคนเข้าถึงได้โดยประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น จัดให้มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเข้าถึง เป็นต้น

Acceptability จัดการศึกษาและกระบวนการเรียนให้มีมาตรฐานคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับโดยกำหนดตัวชี้วัดและมาตรฐานอย่างเหมาะสม (กำลังดำเนินการจัดทำ)

Adaptability ปรับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเด็กพิการ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษสนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม

3.6 แนวทางการจัดการเรียนร่วม ในการโครงสร้าง SEAT ดังนี้

Students นักเรียนมี 2 กลุ่ม คือ นักเรียนทั่วไปและนักเรียนซึ่งมีความบกพร่อง 9 ประเภท ซึ่งโรงเรียนร่วมต้องรับเข้าเรียนและเลือกไม่ได้ โรงเรียนต้องประกาศล่วงหน้าเตรียมการประเมินพัฒนาการของเด็ก จัดห้อง จัดครูเฉพาะ จัดเด็กพิการเรียนห้องละ 3-4 คน เตรียมครูให้มีใจกว้างและรับฟังความคิดเห็น ปรีกษาศูนย์การศึกษาพิเศษศึกษาพิเศษศึกษาลักษณะพิการ สังคม ภาษา และศักยภาพของนักเรียน ประเมิน IEP โดยครูประจำชั้นร่วมกับครูการศึกษาพิเศษ บุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษพร้อมทั้งขอข้อมูลจากพ่อแม่ แพทย์ และนักวิชาชีพต่างๆ ทั้งนี้เด็กทั้งโรงเรียนต้องรู้จักเด็กพิการ

Environment จัดสภาพแวดล้อมแบบ Inclusive ให้ทุกคนอยู่ร่วมในสังคม ได้ทั้งด้านกายภาพของอาคาร เช่น ห้องน้ำที่คนนั่งเก้าอี้เข็นใช้ได้ ใ้ปะไฟสำหรับคนสายตาเลือนราง และทางด้านคน ต้องจัดให้ครู พ่อแม่ และเจ้าหน้าที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญต่อการเรียนรู้ของคนพิการ ต้องหาความรู้ว่าจะปฏิบัติและสอนอย่างไร

Activity จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ปรับหลักสูตรอบรมครูเพื่อให้บริการตามคู่มือ ประเมินผลวัดผล จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น ฝึกกิจวัตรประจำวัน อาบน้ำ แต่งตัว เป็นต้น รวมทั้งจัดทำ IEP และ IP โดยเรียนรู้จากศูนย์การศึกษาพิเศษ รวมทั้งใช้เทคนิคการสอนพิเศษ

Tools ได้แก่ เครื่องมือและวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ แผนงาน งบประมาณแนวทางการดำเนินงาน ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงการจัดการศึกษา บริการเทคโนโลยีและการบริหารจัดการ เป็นต้น

3.7 สิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ คือ ครูต้องมีจิตวิญญาณแห่งการเป็นครู

โดยสรุปแล้ว ในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ การเรียนร่วมนั้นควรมีการกำหนดให้สอดคล้องกันและไม่ควรดำเนินการเพียงลำพัง เพราะจะทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับ และอาจประสบความล้มเหลวหรือขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายวิสัยทัศน์ พันธกิจ การเรียนร่วมควรให้บุคคลหรือหน่วยงานที่มีความรู้ ความชำนาญ มีศักยภาพที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือ นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายด้านงบประมาณในการสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยได้จัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร อุปกรณ์สื่ออำนวยความสะดวกเป็นต้น

งบประมาณ

การที่เราจะสามารถขับเคลื่อนและผลักดันให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จนั้นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะขาดไม่ได้คือ งบประมาณ การได้มาซึ่งงบประมาณหรือการที่จะบริหารงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนร่วมนั้น นักวิชาการได้เสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา(2543: 40) ได้ให้ความหมายว่า เงินงบประมาณ หมายถึง เงินที่ทางราชการจัดสรรให้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามโครงการเรียนร่วม การดำเนินงานด้านงบประมาณนั้น อาจจะใช้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ การจัดหาสื่อการเรียนการสอนสำหรับการเรียนร่วม การวัดประเมินผล การจัดกิจกรรมสำหรับการเรียนร่วม การให้ครูไปประชุมอบรม หรือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึง

เงินนอกงบประมาณ หมายถึง เงินที่มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคให้เป็นเงินนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับ

เบญจา ชลธารินทร์(2546 : 25 – 47) กล่าวว่า งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสรรหาแหล่งเงิน อาจได้มาจากงบประมาณจากต้นสังกัด งบประมาณประจำปีของโรงเรียน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชมรม/มูลนิธิ/สมาคม องค์กรเอกชน ชุมชน ผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมหาทุน ควรจัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง ให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองของนักเรียนทั่วไปทำขนมหรือซื้อขนมมาอย่างน้อยคนละ 1 อย่าง แล้วมาตั้งโต๊ะหรือจัดชุมนุมขายขนม เงินที่ได้ก็จะเป็นเงินทุนสามารถนำมาใช้จ่ายในโครงการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน

การจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนต้องมีการประชุมวางแผนในการใช้จ่ายเงินและมีการจัดสรรงบประมาณ (เงินนอกงบประมาณ) ซึ่งจะได้จากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนหรือจากการหาทุนของโรงเรียนเอง

ระบบบัญชีและการตรวจสอบโรงเรียนจะต้องมอบหมายให้อาจารย์ 1 คน เพื่อดูแลบัญชีรายรับรายจ่ายโดยคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมตรวจสอบทุก 1 เดือน และนำเสนอต่อผู้อำนวยการ โรงเรียนเป็นขั้นตอนสุดท้าย

การวิเคราะห์งบประมาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วางแผนในการใช้จ่ายเงิน
2. วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินก่อนใช้จริง
3. นำไปใช้
4. วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินหลังการใช้จริง
5. ประเมินการใช้จ่ายจริง

จากข้อมูลเบื้องต้น งบประมาณ หมายถึง งบประมาณที่ทางราชการจัดสรรให้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามโครงการเรียนร่วม และ งบประมาณที่ทางโรงเรียนหาเองเช่น การได้รับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา โดยงบประมาณที่ได้นี้ทางโรงเรียนต้องมีการวางแผนการใช้จ่าย เพื่อจัดสรรงบประมาณนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนร่วม

ระบบการบริหารจัดการ

เบญญา ชลธารันนท์(2546 : 32-35) กล่าวว่า ระบบการบริหารจัดการ หากทางโรงเรียน ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน และในคณะกรรมการโรงเรียนควรมีผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมในคณะกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน จัดประชุมบุคลากรและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน โดยให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนเพื่อนำเสนอผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียนกำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข โรงพยาบาล หรือนักจิตวิทยา เป็นต้น แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วมแทนหัวหน้าโครงการทำหน้าที่ประสานงานและเลขานุการของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม 1 คน แต่งตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประมาณ 5 – 7 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยมีผู้อำนวยการ/ครูใหญ่หรือผู้ช่วยเป็นประธาน และมีครูหรือตัวแทนครูที่สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา และพ่อหรือแม่ของเด็กร่วมเป็นกรรมการ โดยให้ครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ประสานงานในการจัดทำ IEP และดำเนินการสอนตาม IEP โดยจัดทำ IEP สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

โครงสร้างระบบการบริหารจัดการเรียนร่วม คณะกรรมการจัดการเรียนร่วม ควรประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้แทน เช่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจะทำหน้าที่เป็นประธานของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมในการประชุมทุกครั้ง โดยมีหัวหน้าโครงการการเรียนร่วมเป็นเลขานุการของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม
2. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา นักตรวจวัดการได้ยิน และนักวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการให้บริการแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

3. ครู หมายถึง ผู้ที่จบทางด้านการศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม โดยทั่วไปจะเป็นครูประจำชั้นและเป็นผู้แทนของครูคนอื่น ๆ ที่สอนวิชาต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ครูสอนวิชาพิเศษ เช่น ครูพลศึกษา ครูสอนคอมพิวเตอร์

4. ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ผู้ที่จบด้านการศึกษาพิเศษหรือครูทั่วไปที่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำหน้าที่สอนนักเรียนในชั้นเรียนพิเศษหรือร่วมกับครูทั่วไปสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมหรือให้บริการทางการศึกษากับนักเรียนในห้องสอนเสริม

5. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนทั่วไปและผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่นำบุตรหลานเข้ามาเรียนร่วมในโรงเรียน

6. บุคลากรภายนอก หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือให้ความร่วมมือในการจัดกาเรียนร่วมของโรงเรียนได้ เช่น ผู้อำนวยการเขตที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ หรือผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้แทนสาธารณสุขของเขต เป็นต้น

การจัดระบบข้อมูล ระบบข้อมูลเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่ต้องนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำงานได้แก่

1. ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมโรงเรียนจะต้องมีข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่าง ๆ ที่สามารถเรียนร่วมได้ เพื่อนำมาวางแผนในการจัดการศึกษา การมีข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การประกันโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กเหล่านั้นไม่ให้ตกหล่น สามารถนำมาวางแผนในการจัดชั้นเรียนและการเตรียมบุคลากรในบางจังหวัดได้มีการสำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กเป็นเฉพาะบุคคล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร ได้แก่ การสำรวจจำนวนครูการศึกษาพิเศษที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษหรือผ่านการฝึกอบรม จำนวนครูที่เรียนมาทางด้านจิตวิทยา เพื่อนำมาวางแผนจัดครูให้ทำการสอนตรงตามความรู้ความสามารถ และนำมาวางแผนในการพัฒนาบุคลากรเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อมูลเครือข่าย ได้แก่ ข้อมูลของหน่วยงาน สถาบันทางการศึกษา สมาคม องค์กรมูลนิธิที่สามารถจะนำมาเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นเครือข่ายในการทำงาน เป็นการช่วยพัฒนาบุคลากร การช่วยเหลือฟื้นฟู บำบัด การสนับสนุนทรัพยากร สื่อสิ่งอำนวยความสะดวก การมีข้อมูลเหล่านี้มาใช้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานด้านนี้ ควรจัดทำไว้อย่างเป็นระบบให้สามารถนำมาใช้ได้เป็นอย่างดี

4. ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อนำมาวางแผนในการจัดหาสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อความต้องการ ได้แก่ เครื่องช่วยฟังคอมพิวเตอร์ โปรแกรมซอฟต์แวร์ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาการ แก้อั้วรตเข้้น ทางเดิน ห้องน้ำสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล โรงเรียนจะต้องจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลและแผนพัฒนาบุคลากร

1. แผนพัฒนาทรัพยากรบุคคล

- กำหนดผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยตรง และให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนร่วม
- สํารวจนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษว่ามีจำนวนเท่าใดต้องใช้บุคลากรเท่าใด
- ให้มีระบบอาสาสมัครชั้น โดยทางโรงเรียนควรจัดทำคู่มืออาสาสมัครและมีการปฐมนิเทศอาสาสมัคร อาสาสมัครนี้อาจเป็นพี่น้องของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนักศึกษาหรือคนในชุมชน โดยอาจจะให้คนในชุมชนเข้ามาถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ักเรียน เช่น มาสอนดนตรีไทย มาสอนให้ทำงานเกษตร เป็นต้น

2. แผนพัฒนาบุคลากร

- จัดประชุมครู บุคลากร และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้ความรู้กับครู บุคลากรอื่น ๆ และผู้ปกครองอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษมาให้ความรู้หรือส่งครูไปอบรมเกี่ยวกับหน่วยงานภายนอก
- จัดกิจกรรมเข้าค่ายในโรงเรียน “โครงการสายสัมพันธ์บ้านกับโรงเรียนเด็กพิเศษ” อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ในด้านการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานในโรงเรียนจะต้องมีระบบคัดเลือกบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ครูการศึกษาพิเศษหรือมาทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องมีการวัดทัศนคติหรือมีการทดลองสอนก่อนโดยจะต้องมีการสังเกตและการประเมินผลก่อนที่จะให้บุคลากรเหล่านั้นมาทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

นอกจากนี้คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมหรือผู้บริหารอาจให้การสนับสนุนในด้านอื่น ๆ เช่น การทำวิจัยด้านการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้มีพื้นฐานทางวิชาการเพิ่มขึ้น อาจจะสนับสนุนให้ทำงานวิจัยในชั้นเรียนหรืองานวิจัยขั้นพื้นฐาน โดยโรงเรียนควรให้การสนับสนุนเรื่อง

เงินทุน หรือมีที่ให้เสนอผลงานวิจัย มีการผลิตสื่อการสอน ให้โอกาสครูและบุคลากรได้แสดงความสามารถได้เต็มที่ ให้รางวัลกับครูที่สอนดีมีผลงานและบุคลากรอื่นที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น มีการประกวดคัดเลือกครู บุคลากรแล้วให้รางวัล โดยจัดทำบอร์ดประกาศเกียรติคุณ อาจจัดทำโล่เกียรติคุณ ประกาศนียบัตรหรือรางวัลอื่น ๆ

การสื่อสารภายในองค์กร ทางโรงเรียนต้องมีการจัดระบบสื่อสารภายในองค์กรร่วมกับบุคลากรทุกคน โดยผู้บริหารมีการจัดประชุมสัมมนาคณะกรรมการโรงเรียน ครู บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองเพื่อหาวิธีการจัดระบบการสื่อสารภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้รับฟังปัญหาของทุกคน บุคลากรทุกคนเริ่มตั้งแต่ผู้บริหาร ครู บุคลากรอื่น และผู้ปกครอง ต้องมีการได้รับการสื่อสารอย่างทั่วถึงทุกคน และควรมีการให้ข้อมูลตอบกลับด้วย เป็นการสื่อสารที่ไม่ได้มีลักษณะเหมือนการสั่งการจากบนลงล่างโดยมีนโยบายในการสื่อสารภายในองค์กรอย่างชัดเจน

การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานเมื่อทางโรงเรียนได้ดำเนินการตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้แล้ว ผู้บริหารควรมีการวางแผนในการที่จะสำรวจการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ และการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคน โดยผู้บริหารจัดประชุม แจ้งนโยบายการบริหารงาน และกำหนดบทบาท ภาระหน้าที่ การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนอย่างชัดเจน และทุกคนต้องรับทราบและรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการสัมมนาพูดถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกโรงเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีการประเมินความพึงพอใจ ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานที่ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากร

กฎกระทรวง / ระเบียบ

การที่จะทำให้การจัดการเรียนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีระบบนั้นสิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ กฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วม ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง กฎกระทรวง และระเบียบดังต่อไปนี้

ผดุง อารยะวิญญู(2542: 56-58) กล่าวว่า การมีกฎหมายการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาพิเศษ หรือชื่ออื่นใดก็ตามมีข้อดีหลายประการ ที่สำคัญประการหนึ่งคือ กฎหมายมีรายละเอียดเพียงพอจะเป็นแนวทางของการจัดการเรียนร่วมได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

ในกฎหมายควรมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ นิยามคำศัพท์ต่าง ๆ เช่น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ บทกำหนดเกี่ยวกับการที่让孩子ที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษา บทลงโทษ การบริหาร การศึกษาพิเศษ การจัดการเรียนร่วมหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ ทำอะไรบ้าง ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การจัดทำหลักสูตร การประเมินผล บทบาทหน้าที่บิดามารดา ผู้ปกครอง เป็นต้น

ระเบียบ หลังจากมีกฎหมายและกฎกระทรวงเป็นแม่บทในการจัดการเรียนร่วมแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะต้องปฏิบัติตาม หากระเบียบปฏิบัติยังไม่มี จะต้องออก ระเบียบเสียก่อน โดยครอบคลุมดังต่อไปนี้ ความหมายของการศึกษาพิเศษ การจัดการเรียนร่วม และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระเบียบเกี่ยวกับการคัดแยกประเภทเด็ก(เกณฑ์และวิธี) ระเบียบ เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและการเงิน ระเบียบเกี่ยวกับตำแหน่งของบุคลากร ระเบียบ เกี่ยวกับระบบบริหาร ระเบียบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เกณฑ์ในการจัดโครงการเรียนร่วม และระเบียบอื่น ๆ ที่จำเป็นซึ่งควรคู่ขนานไปกับระบบการศึกษาชาติ

เบญญา ชลธารันนท์(2546 : 25 – 47) กล่าวว่า กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนที่มีความต้องการพิเศษ พุทธศักราช 2545 เป็น เครื่องมือในการกำหนดให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อนำมาใช้ในการเรียนร่วม และกำหนดให้มีการจัดสรร งบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเงิน อุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่ นักเรียนทั่วไปต่อคน

ดังนั้น กฎกระทรวง ระเบียบ ควรมีการจัดตั้งขึ้นให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนร่วมและเพื่อให้คนที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเรียนและการดำรงชีวิต โดยการออกกฎหมายและ ระเบียบการจัดการเรียนร่วมควรออกให้คู่ขนานไปกับระบบการศึกษาชาติ

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ถึงอำนวยความสะดวก

เทคโนโลยีถือได้ว่ามีบทบาททางการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเทคโนโลยีไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยความสะดวกโดยทั่วไปให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น แต่เทคโนโลยียังเป็นสื่อกลางในการที่จะช่วยในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย ดังเช่นนักวิชาการหลายได้กล่าวถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู(2542: 27-28) กล่าวว่า เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยเด็กให้ได้เรียนรู้เร็วขึ้น แม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ก่อน คอมพิวเตอร์เป็นเทคโนโลยีที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีบทบาทมากขึ้นในการเรียนการสอน เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เครื่องมือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย ที่นำมาใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคอมพิวเตอร์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญทั้งสิ้น เช่น เครื่องพิมพ์อักษรเบรลล์ เครื่องตรวจวัดการได้ยิน เป็นต้น อย่างไรก็ตามเทคโนโลยี ไม่ใช่สิ่งที่จะช่วยขจัดความพิการให้หมดสิ้นไปแต่เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และยังทำให้เด็กสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพได้เร็วขึ้น

เบญจา ชลธารันนธ์(2546 : 25 – 47) กล่าวว่า

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) หมายถึง เทคโนโลยีที่คนที่มีความต้องการพิเศษใช้ ซึ่งได้มีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้นักที่มีความต้องการพิเศษดำรงชีวิตอิสระสามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่าง ๆ ออกมาได้ โดยอาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐาน (Low Technology) หรือระดับสูง (High Technology) ก็ได้

สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้นักที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทได้รับการศึกษาโดยสะดวกและสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

จากแนวคิดข้างต้น เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก คือ อุปกรณ์ที่จะช่วยในการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับความสะดวกสบายและสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้

สื่อ บริการ คำรา

นอกจากเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แล้ว สิ่งที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีความเข้าใจในด้านการเรียนอีกสิ่งหนึ่งคือ สื่อ บริการ และคำรา

เบญญา ชลธาร์นนท์(2546 : 41-46) กล่าวว่า

สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาหรือเครื่องมือช่วยให้นักที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดีขึ้นและรวดเร็ว

บริการ หมายถึง บริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนที่มีความต้องการ คำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์ เช่น หนังสือเสียงสำหรับคนตาบอดและนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

ฉะนั้น สื่อ บริการ คำรา เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ คำรา หรือการบริการในการเตรียมความพร้อม หรือบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพให้เอื้อต่อการเรียนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา(2543: 36) กล่าวว่า ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษามีไว้เพื่อแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ และเสริมความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ห้องฝึกพูด การฝึกอาชีพ การจัดบริการแนะแนว บริการรับปรึกษาปัญหาแก่นักเรียน เป็นต้น

เบญญา ชลธาร์นนท์(2546 : 46) กล่าวว่า ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนที่มีความต้องการพิเศษ

สรุปได้ว่า การช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเป็นการช่วยเหลือให้คำแนะนำนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนอกเหนือจากการเรียน ซึ่งทางโรงเรียนสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษรวมถึงการรับปรึกษาปัญหาต่างต่างของนักเรียนโดยจัดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการให้คำปรึกษา

ครูการศึกษาพิเศษและนักวิชาชีพอื่น

เบญจา ชลธาร์นนท์(2546 : 33) กล่าวว่า

ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ผู้ที่จบด้านการศึกษาพิเศษหรือครูทั่วไปที่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำหน้าที่สอนนักเรียนในชั้นเรียนพิเศษหรือร่วมกับครูทั่วไปสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมหรือให้บริการทางการศึกษาแก่นักเรียนในห้องสอนเสริม

นักวิชาชีพอื่น หมายถึง นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา นักตรวจวัดการได้ยิน และนักวิชาชีพต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการให้บริการแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ครูการศึกษาพิเศษ และนักวิชาชีพอื่นคือบุคลากรที่นอกเหนือจากครูประจำชั้นและครูประจำวิชาที่เข้ามาช่วยสอนและให้บริการตรวจ ดูแลสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จรัล ทองปิยะภูมิ(2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนในโครงการการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น การวิจัยพบว่าสิ่งที่โรงเรียนจัดได้เหมาะสมแล้วคือการจัดรูปแบบการเรียนร่วม การเตรียมความพร้อมของนักเรียน การปกครองนักเรียนและการให้บริการพิเศษ ส่วนสิ่งที่โรงเรียนควรให้มีหรือปรับปรุงแก้ไข คือการกำหนดเป้าหมาย การเน้นความสำคัญของอาชีพ การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดตั้ง

คณะทำงาน การให้บริการ สื่อ อุปกรณ์พิเศษ การนิเทศ การจัดอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษ การกำหนดความรับผิดชอบของบุคลากร การฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียน การสำรวจเด็กที่บกพร่องทางการมองเห็น การจัดบริการช่วยเหลือ การจัดทำระบบข้อมูลที่เป็นต่อการประเมินผลเด็ก การปรับสภาพอาคารสถานที่ การปรับสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและการเตรียมผู้ปกครอง

สุกัญญา ขำเพชร(2538) ได้ทำการศึกษาความพร้อมและความต้องการในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมและความต้องการในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดการเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จ ต้องมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ จะต้องมีการวางแผนที่รอบคอบ และรัดกุมระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนที่จะจัดการเรียนร่วม

เกษม ทองสัมฤทธิ์(2540) ได้ทำการศึกษาความต้องการนิเทศการวิชาการของครูโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการการนิเทศของครูโครงการเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีความต้องการการนิเทศด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลตามลำดับ ในด้านของความต้องการการนิเทศงานด้านวิชาการของผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติการสอนโครงการเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร หรือความต้องการการนิเทศของครูโครงการเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1 – 5 ปีมีความต้องการมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

นิสบล พุรานุกาพ(2540 : บทคัดย่อ) ประเมินโครงการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ(บกพร่องทางการได้ยิน) เรียนร่วมกับเด็กปกติ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับการดำเนินโครงการในด้านกระบวนการบริหาร การคัดแยกเด็ก การจัดโปรแกรมเสริม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด สิกขานิเทศก์

ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน การศึกษาพบว่า ด้านกระบวนการบริหารปฏิบัติในระดับกลาง ด้านการวางแผนปฏิบัติในระดับมาก การคัดแยกเด็กและการจัดโปรแกรมเสริมปฏิบัติในระดับปานกลาง ผู้ปกครองมีความเห็นในทางบวกว่าการเรียนร่วมมีประโยชน์

ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ(2543:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ด้านการบริหารงานการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล และการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถ ผู้บริหารได้เตรียมตัวและเตรียมครูเพื่อให้มีความรู้ในการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลโดยการเข้ารับการอบรม/สัมมนา มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบ คัดแยกเด็กโดยทดสอบความรู้ ผู้บริหารนิเทศและติดตามผลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และมีองค์ภวากรรัฐให้การสนับสนุน ด้านการจัด การเรียนการสอน ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมทักษะการช่วยเหลือตนเอง ใช้แผนการสอนเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการเขียนแผนและกำหนดกิจกรรมเสริมพิเศษที่พัฒนาทักษะกล้ามเนื้อเด็กกล้ามเนื้อใหญ่และการเคลื่อนไหว พร้อมการใช้สื่อการสอนในการช่วยพัฒนาส่วนที่บกพร่อง และได้รับการวัดและประเมินผลเด็กโดยการสังเกตพฤติกรรม

ปัญหาด้านการบริหาร พบว่าโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด บุคลากรไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการสอนและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ขาดงบประมาณในการปรับสภาพแวดล้อมและให้บริการเครื่องมือ สื่อ และอุปกรณ์ การนิเทศและติดตามผลยังไม่เต็มที่ หน่วยงานที่สนับสนุนยังมีน้อย ส่วนปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน คือขาดเอกสารที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

ณพาลี อินทสุต(2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลที่จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงาน

โรงเรียนอนุบาลที่จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้คือ ด้านงานวิชาการ โรงเรียนได้มีการ
เตรียมพร้อมก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนร่วม งานบุคลากร บริหารงานโดยเกณฑ์พิจารณาครูที่
จะเข้าสอนในชั้นเรียนร่วม คือ ครูเคยได้รับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับ
เด็กออทิสติก งานกิจกรรมนักเรียน มีการจัดเด็กออทิสติก 1 คน ต่อ 1 ชั้นเรียน ส่วนจำนวน
นักเรียนในชั้นเรียนร่วม คือ 11 - 15 คนต่อครู 1 คน งานธุรการ การเงินและพัสดุ บริหารงาน
โดยมีการนำอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาช่วย มีการจัดเก็บเอกสารเป็นระบบ มีทะเบียนรับ - ส่งหนังสือ
ถูกต้อง มีการจัดสรรสัดส่วนพัสดุที่ใช้ประกอบการสอนเป็นพิเศษสำหรับการจัดการเรียนร่วม
งานอาคารสถานที่ มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนร่วม โดยมีการเก็บสิ่งที่เป็น
อันตรายให้พ้นจากการหยิบคว้า มีแสงสว่างเพียงพอและมีการจัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์
ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการเชิญเป็นวิทยากร ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน มีการ
นำนักเรียนและครูเข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหาที่พบได้แก่ครูขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมินพัฒนาการเด็กออทิสติก
ขาดแคลนครูผู้สอนด้านการศึกษาพิเศษ ไม่มีการจัดระบบข้อมูลเด็กออทิสติก ผู้บริหารขาด
ประสบการณ์ในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนสำหรับเด็กออทิสติกในการเรียน
ร่วมกับเด็กปกติ และผู้ปกครองขาดความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือเด็กออทิสติกในด้านการ
เรียนของเด็กขณะอยู่ที่บ้าน

กลุ่มติดตามและประเมินผล สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 3 (2549) ได้
ทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา
อุปสรรคในการจัดการศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษาระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 5 ซึ่งผลวิจัยมีดังนี้ ในภาพรวมผลการดำเนินงานการจัด
การศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปพบว่าสถานศึกษามีการปฏิบัติเป็นประจำ
สม่ำเสมอมากที่สุดเหมือนกันทุกด้าน โดยด้านบุคลากร สถานศึกษามีการปฏิบัติประจำอย่าง
สม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการจัดการเรียนร่วม และด้านการจัดแผนการศึกษาเฉพาะ
บุคคล ในขณะที่ด้านอาคารสถานที่มีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอที่น้อยที่สุด

นางสาวบุญทวี อรุณมาศและคณะ (2548) สรุปถึงปัญหาและอุปสรรคไว้ดังนี้ ปัญหาด้าน
อาคารสถานที่ สถานศึกษาไม่มีงบประมาณในการจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะสมแก่เด็กพิการแต่ละ

ประเภท ไม่มีห้องน้ำที่เหมาะสม รวมถึงห้องพิเศษสำหรับทำกายภาพบำบัด ปัญหาด้านการคัดแยกเด็ก เนื่องจากครูผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์น้อยในการคัดแยกเด็ก ไม่มีเครื่องมือ อุปกรณ์ในการคัดแยกเด็ก ปัญหาด้านการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านความร่วมมือของผู้ปกครอง และปัญหาด้านการนิเทศติดตามผลและประเมินผล

ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดสุรินทร์ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) พบปัญหาและอุปสรรค คือ ครูขาดความเข้าใจ และความชำนาญในการดูแลนักเรียนที่บกพร่อง โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่จะดูแลจัดการการเรียนรู้ร่วมโดยเฉพาะ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในบางกิจกรรม และเด็กบางคนมีความบกพร่องอย่างรุนแรงทำให้เกิดการล่าช้าในการพัฒนา

งานวิจัยต่างประเทศ

Bishop (1986) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนรู้ร่วมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นประสบความสำเร็จ พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ครูปกติที่มีความยืดหยุ่นและการให้การยอมรับ ปฏิสัมพันธ์และการยอมรับของเพื่อนนักเรียน ทักษะทางสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง การพึ่งตนเอง ทักษะที่ดีดีในครอบครัว แรงจูงใจ บุคลากรสนับสนุน สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ

Juffer (1991) ศึกษาเจตคติของผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อการเรียนรู้ร่วมในรัฐวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่พอใจโครงการการเรียนรู้ร่วม ซึ่งเป็นโครงการเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กทั่วไป แต่ยังมีส่วนน้อยที่ไม่พอใจกับโครงการเรียนรู้ร่วมแบบเต็มเวลา (Full integration) และต้องการให้บุตรธิดาของตนเรียนในชั้นเรียนพิเศษโดยเฉพาะ และยังพบว่า เจตคติต่อการเรียนรู้ร่วมมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อวิธีการอบรมกล่าวคือ ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูแบบตามใจมีทัศนคติในเชิงลบต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมแบบเต็มเวลามากกว่าผู้ปกครองที่เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยผู้ปกครองกลุ่มแรกมีความประสงค์ให้บุตรธิดาเรียนในชั้นเรียนพิเศษโดยเฉพาะ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มหลังต้องการให้เรียนรู้ร่วมแบบเต็มเวลา

Thomas (1992) การประเมินพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของเด็กอนุบาลในสองโปรแกรมเรียนร่วม คือเรียนร่วมตลอดเวลาและเรียนร่วมบางเวลา กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็ก 54 คน ที่มีอายุ 3-5 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่เรียนร่วมตลอดเวลา มีพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์เพิ่มขึ้น เด็กที่เรียนร่วมบางเวลาพัฒนาการทางสังคมไม่เพิ่มขึ้น แต่มีพัฒนาการทางอารมณ์เพิ่มขึ้น แสดงว่า เด็กที่เรียนร่วมเต็มเวลา มีพัฒนาการมากกว่าเด็กที่เรียนร่วมบางเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโปรแกรมและรูปแบบการจัดชั้นเรียนเฉพาะมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก

Buyse, Wesley, and Keyes (1998) ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ โดยใช้แบบประเมินรายการที่พบอุปสรรคและสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมระดับปฐมวัย โดยศึกษาจากผู้บริหาร ผู้ให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ผู้ให้บริการในสถานการศึกษาพิเศษ และในโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย จำนวน 201 คนและพ่อแม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงห้าขวบซึ่งได้รับการบริการการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จำนวน 287 คน ผลการศึกษาพบว่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับโปรแกรมปฐมวัยที่มีคุณภาพ การสนับสนุนช่วยเหลือของชุมชน และการประสานงานร่วมให้บริการแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและครอบครัว การสนับสนุนช่วยเหลือของพ่อแม่จะแตกต่างกันตามระดับของการยอมรับ การศึกษา อาชีพและประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนร่วม